

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA PRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

ORGANIZIRANOST GOSTINSKE DEJAVNOSTI

Martina Benedetti

Ljubljana, marec 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo
visokošolskega programa

ORGANIZIRANOST GOSTINSKE DEJAVNOSTI

Kandidatka: Martina Benedetti
Številka indeksa: 040 32796

Mentor: mag. Niko Abrahamsberg

Ljubljana, marec 2009

POVZETEK

Gostinstvo je široka, heterogena ter pestra dejavnost, ki pomembno vpliva na slovensko gospodarstvo. Kot vsaka druga gospodarska panoga, zahteva znanstveno obdelavo in strokovno iskanje novih možnosti v razvoju.

Zelo težko je verjeti, da je za slovensko gostinstvo, ki je delovno intenzivna gospodarska panoga, tako malo napisanega na temo kadrov, organizacije dela, vodenja, problemov ipd. Posledica tega je, da se lahko večinoma naslanjamo le na dognanja tujih strokovnjakov, ki pa se jih ne da vedno in v celoti aplicirati v slovenskem okolju.

V diplomski nalogi so opisana različna področja gostinske dejavnosti, zakoni in pravilniki, ki urejajo gostinsko dejavnost, izpostavljene so novosti, kot so novi sprejeti Zakon o gospodarskih družbah, nova različica Standardne klasifikacije dejavnosti ter novela Zakona o gostinstvu, opisane zbornice, ki imajo pomembno vlogo v gostinski dejavnosti ter izpostavljeni problemi, ki pestijo gostinsko dejavnost.

Ključne besede: gostinska dejavnost, gospodarske družbe, zakon o gospodarskih družbah, standardna klasifikacija dejavnosti, zakon o gostinstvu, zbornice

SUMMARY

Catering industry is a broad, heterogeneous and varied line of business that has a significant impact on the Slovenian economy. Like any other industry, it requires scientific development and constant improvements in working procedures and habits.

It is very hard to believe that there is so little written on the topic of human resources, work organization, management and problems that affect the Slovenian catering industry, which is still labour-intensive industry. The result is that we have to lean on findings of foreign experts, but they cannot always be applicable in Slovenian environment.

In Thesis, various areas of catering operations, laws and regulations governing the catering business, are described. Innovations such as the newly adopted Companies Act, the new version of the Standard classifications of activities and the amendment of the Hospitality Industry Act, are also referred to, as well as the description of the Chamber of catering industry and the problems they are faced with.

Keywords: catering industry, the company, Companies Act, Standard classifications of activities, Hospitality Industry Act.

KAZALO

POVZETEK	ii
SUMMARY.....	iii
1 UVOD	1
1.1 Izhodišče diplomskega dela	1
1.2 Namen in cilji raziskave	1
1.3 Metode dela	2
1.4 Struktura diplomskega dela.....	2
2 GOSTINSKA DEJAVNOST.....	4
2.1 Kaj je dejavnost.....	4
2.2 Zakon o gospodarskih družbah – ZGD – 1	4
2.3 Organizacijske oblike opravljanja gospodarske dejavnosti.....	5
2.4 Gostinska dejavnost	6
2.5 Pomen gostinstva	8
2.6 Dejavnosti v gostinstvu	9
3 STANDARDNA KLASIFIKACIJA DEJAVNOSTI – SKD.....	10
3.1 Področje gostinstvo – i	10
3.1.1 Gostinske nastanitvene dejavnosti	12
3.2 Dejavnost strežbe jedi in pijač	15
4 POGOJI ZA OPRAVLJANJE GOSTINSKE DEJAVNOSTI.....	18
4.1 Splošni pogoji	18
4.1.1 Samostojni podjetnik – s. p.....	18
4.1.2 Družba z omejeno odgovornostjo – d. o. o.....	20
5 ZAPOSLENI V GOSTINSTVU	24
5.1 Pogoji dela	26
5.2 Plače	27
5.3 Rešitve.....	29
5.3.1 Obvladovanje stroškov dela in izboljšanje pogojev dela.....	29
5.3.2 Delo na črno ter nelojalna konkurenca.....	33
5.3.3 Problem izobraževanja v gostinski dejavnosti	34
5.4 Anketni vprašalnik.....	35
6 ZBORNICE.....	37
6.1 Gospodarska zbornica slovenije – GZS	37
6.1.1 Turistično-gostinska zbornica – TGZ.....	37
6.2 Obrtno-podjetniška zbornica – OPZ	38
6.2.1 Sekcija za gostinstvo in turizem.....	39

6.3 Zbornica ponudnikov gostinskih storitev	39
7 ZAKLJUČEK	40
LITERATURA.....	42
VIRI	43
SEZNAM SLIK IN TABEL.....	45
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV	45
PRILOGA.....	46
IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA	48

1 UVOD

1.1 IZHODIŠČE DIPLOMSKEGA DELA

Dejavnost gostinstva je danes, ne glede na strategije na različnih področjih in izjave politikov, razmeroma zapostavljena. Kot vsaka druga gospodarska panoga, zahteva znanstveno obdelavo in strokovno iskanje novih možnosti v razvoju.

Zelo težko je verjeti, da je za slovensko gostinstvo, ki je delovno intenzivna gospodarska panoga, tako malo napisanega na temo kadrov, organizacije dela, vodenja, problemov ipd. Posledica tega je, da se lahko večinoma naslanjamo le na dognanja tujih strokovnjakov, ki pa se jih ne da vedno in v celoti aplicirati v slovenskem okolju.

Naše družinsko podjetje se že vrsto let ukvarja z gostinsko dejavnostjo na obalnem področju. V letih delovanja smo se na samostojni poslovni poti seznanili z različnimi težavami in neznankami, spoznali različne statusne oblike po bilančni in davčni strani in pred približno desetimi leti začeli razmišljati o preoblikovanju statusa samostojnega podjetnika v status družbe z omejeno odgovornostjo.

Prav zaradi tega sem se odločila, da podrobno raziščem področje gostinske dejavnosti, zakone in pravilnike, ki imajo pomembno vlogo na razvoj gostinstva, to pa je v povezavi s turizmom ena izmed najhitreje rastočih in perspektivnih gospodarskih panog v Sloveniji.

Podrobno bom obravnavala aktualne probleme, ki pestijo gostinsko dejavnost, ter se na podlagi teorije in interpretacije vprašalnika skušala dokopati do smiselnih predlogov in rešitev za obravnavane probleme.

1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Namen diplomskega dela je podrobno raziskati organiziranost gostinske dejavnosti. V diplomski nalogi sem postavila naslednje hipoteze, ki mi bodo v pomoč pri nadaljnjem raziskovanju:

- Gostinska dejavnost je ena izmed pomembnejših dejavnosti v Sloveniji.
- V zadnjem desetletju so se spremenili številni zakoni in pravilniki, ki so imeli pozitiven vpliv na razvoj te gospodarske panoge.
- Kakor v drugih panogah, tako tudi v gostinski obstajajo številni problemi, kot npr. delo na črno, neloyalna konkurenca, problem izobraževanja, delovni pogoji itd.

Cilj diplomskega dela je podrobno raziskati gostinsko dejavnost, spoznati predpise in podrejene predpise, se seznaniti s trenutnimi problemi v gostinstvu ter z rezultati dela subjektov, ki koordinirajo, usmerjajo ter kontrolirajo gostinsko dejavnost.

1.3 METODE DELA

Metode dela, ki jih bom pri izdelavi diplomskega dela uporabila, temeljijo na proučevanju teoretične in empirične podlage, ki mi daje osnovo za celovito oceno organiziranosti gostinske dejavnosti. Diplomsko delo bo temeljilo na uporabi več znanstveno–raziskovalnih metod. Metodo deskripcije, ki obsega postopek splošnega opisovanja in opredeljevanja pojmov, bom uporabila pri opredelitvi gostinske dejavnosti. Z znanstveno metodo kompilacije bom s pomočjo podajanja in prevzemanja rezultatov znanstveno–raziskovalnega dela skušala čimbolj nazorno pojasniti organiziranost gostinske dejavnosti v Sloveniji.

V drugem empiričnem delu bom uporabila statistično metodo analize primarnega vira podatkov, in sicer vprašalnika. Vzorec vprašalnika bodo predstavljali lastniki oziroma managerji v gostinskih obratih v občini Koper. S pomočjo komparativne metode bomo s pridobljenimi podatki primerjali ali obstajajo razlike v dojetanju in prilagajanju gostinskih delavcev na različne probleme, s katerimi se vsakodnevno srečujejo. Skozi celotno diplomsko delo bom uporabljala tudi metodo analize in sinteze. Pri temeljnih ugotovitvah bo uporabljena metoda indukcije, logične izpeljave pa bodo predstavljene s pomočjo deduktivne metode.

Pri izbiri metodološkega dela bom uporabila primarne in sekundarne podatke; strokovno literaturo tujih in domačih avtorjev, vire, prispevke in članke z najnovejšimi teoretičnimi spoznanji s področja gostinske dejavnosti. Spoznanja, ki so se v tujini v praksi pokazala kot uspešna, bom skušala prenesti v diplomsko delo, prav tako pa bom vključila svoje lastno znanje, pridobljeno tekom dodiplomskega študija.

1.4 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA

Diplomsko delo je sestavljeno iz šestih poglavij. V uvodu bom predstavila obravnavano tematiko, namen in cilje, opisala metode in strukturo diplomskega dela. V drugem poglavju bom predstavila gostinsko dejavnost, njene specifične lastnosti in pomen ter spregovorila o najpomembnejšem viru za svobodno delovanje gospodarskih subjektov, tj. zakonu o gospodarskih družbah ZGD – 1. Tretje poglavje bo obsegalo opis Standardne klasifikacije dejavnosti – SKD, osnovnega statističnega standarda, ki se uporablja za razvrščanje poslovnih subjektov. Podrobno bo opisano področje gostinstva, ki ga po novem označujemo s črko I, pred letom 2008 pa smo ga označevali s črko H. Četrto poglavje vsebuje opis splošnih in posebnih pogojev za opravljanje dejavnosti, kjer bom najprej predstavila delovanje dveh gospodarskih družb, samostojnega podjetnika ter družbe z omejeno odgovornostjo, nato pa predstavila posebne pogoje, kot so minimalno–tehnični pogoji, pogoji glede minimalnih storitev v posameznih vrstah gostinskih obratov, pogoje, ki se nanašajo na merila in načine kategorizacije itd. V petem poglavju bom obravnavala zaposlene v gostinstvu, predvsem pogoje dela, plače, probleme v gostinstvu, kot so delo na črno, nelojalna konkurenca, izobraževanje itd. V predzadnjem poglavju bom omenila tri zbornice s področja gostinstva, ki imajo pomemben vpliv na gostinsko dejavnost. V zaključku bom povzela celotno delo in predstavila zaključne ugotovitve.

Vseskozi bom primerjala teorijo ter interpretacijo ankete, ki sem jo opravila pri lastnikih oziroma managerjih gostinskih podjetij (restavracije in gostilne na obalnem območju), in skušala določena dognanja uvrstiti v zgoraj omenjena poglavja.

2 GOSTINSKA DEJAVNOST

2.1 KAJ JE DEJAVNOST

Dejavnost gospodarske družbe je glavni ustvarjalni vir za doseganje ciljev družbe in temeljna statusna značilnost družbe. Pomeni konkretno delo oziroma predmet poslovanja družbe. Opredeljena mora biti v aktu o ustanovitvi in vpisana v sodni register.

Dejavnost

- družba opravlja samostojno s svojim podjetjem ter z rezultati dejavnosti nastopa na trgu,
- je organizirana in programirana aktivnost podjetja,
- je relativno trajne narave,
- družba dopolnjuje s posli, ki so povezani z njo,
- je lahko pridobitne ali nepridobitne narave.

Gospodarska družba

Gospodarska družba je pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Pridobitna dejavnost je tista, ki se opravlja na trgu zaradi pridobivanja dobička, kajti gospodarske družbe lahko opravljajo tudi nepridobitno dejavnost.

Gospodarska družba:

- je pravna oseba,
- ki na trgu opravlja pridobitno dejavnost
- zaradi pridobivanja dobička.

2.2 ZAKON O GOSPODARSKIH DRUŽBAH – ZGD – 1

Za svobodno delovanje gospodarskih subjektov in urejanje njihovega statusa je najpomembnejši vir Zakon o gospodarskih družbah (Ur. l. RS, št. 30/93), (v nadaljevanju ZGD – 1), ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije leta 1993. Z uveljavitvijo zakona o gospodarskih družbah je prenehal veljati zakon o podjetjih.

Dosedanje spremembe in dopolnitve zakona (osem novel v obliki sprememb in dopolnitev) niso bistveno spreminjale osnovnih značilnosti statusne zakonodaje. Novosti, ki jih je prinesel novi Zakon o gospodarskih družbah (ZGD – 1), sprejet v letu 2006 lahko razdelimo v več sklopov. Pomembna je preureditev evropske delniške družbe, uvedba enotirnega upravljanja, prilagoditev prehoda na novo valuto (Euro), prenova ureditve preoblikovanja samostojnih podjetnikov.

Zakon je osnova za urejanje pravno-organizacijskih oblik, v katerih se opravlja pridobitna dejavnost, ki je po besedah Bohinca (Bohinc, 1993, str. 283) vsaka dejavnost, s katero želi doseči oseba čim večji dohodek oziroma dobiček.

Kot gospodarske subjekte označujemo tiste fizične in pravne osebe, ki se trajno, izključno in samostojno ukvarjajo s pridobitno gospodarsko dejavnostjo, torej tisto, ki se opravlja na trgu zaradi pridobivanja dobička.

ZGD – 1 ureja:

- pravila ustanovitve in poslovanja gospodarskih subjektov,
- vprašanja pravne osebe, firme, sedeža, zastopanja, poslovne skrivnosti, prepovedi konkurence, poslovnih izkazov,
- status povezanih subjektov in GIZ,
- podružnice tujih gospodarskih subjektov
- pravila statusnega preoblikovanja.

2.3 ORGANIZACIJSKE OBLIKE OPRAVLJANJA GOSPODARSKE DEJAVNOSTI

Zakon o gospodarskih družbah natančno določa, katere oblike opravljanja gospodarske dejavnosti so v Sloveniji mogoče.

Gospodarske objekte lahko delimo po različnih kriterijih, najpomembnejši med njimi je kriterij pravno - organizacijske oblike. S tega stališča lahko kot gospodarske subjekte štejemo: samostojne podjetnike, gospodarske družbe in gospodarska združenja.

Gospodarske družbe, urejene po ZGD – 1

OSEBNE DRUŽBE

- družba z neomejeno odgovornostjo (d. n. o.)
- komanditna družba (k. d.)
- tiha družba (t. d.)
- dvojna družba

KAPITALSKE DRUŽBE

- družba z omejeno odgovornostjo (d. o. o.)
- delniška družba (d. d.)
- evropska delniška družba (SE), ki lahko brez ustanavljanja podružnic ali hčera posluje v vseh državah EU
- komanditna delniška družba (k. d. d.)

Oblike, ki ni so družbe, vendar so enako urejene kot naveden in urejene po zakonu o gospodarskih družbah:

SAMOSTOJNI PODJETNIK – POSAMEZNIK (S. P.)

JAVNA PODJETJA (urejena po zakonu o gospodarskih javnih službah in po zakonu o družbah)

ZAVODI (urejeni po zakonu o zavodih)

Zaradi boljšega razumevanja celotne tematike diplomskega dela bomo v nadaljevanju prikazali oblike gospodarskih subjektov ter povedali, kam jih uvrščamo. Glede na to, da se že več desetletij ukvarjamo z gostinsko dejavnostjo ter smo, zaradi zgoraj omenjenih novosti, ki jih je prinesel nov Zakon o gospodarskih družbah, spremenili način poslovanja oziroma se preoblikovali iz samostojnega podjetnika v družbo z omejeno odgovornostjo, bomo v poglavju Pogoji za opravljanje dejavnosti opisali dve izmed zgoraj naštetih oblik gospodarskih subjektov, tj. samostojnega podjetnika in družbo z omejeno odgovornostjo.

2.4 GOSTINSKA DEJAVNOST

Gostinska dejavnost obsega pripravo in strežbo jedi in pijač ter nastanitev gostov (Zakon o gostinstvu, Uradni list RS, št. 93/2007, 1. člen).

Gostinsko dejavnost opravljajo pravne osebe in samostojni podjetniki – posamezniki, ki so registrirani za opravljanje gostinske dejavnosti, ter društva, ki imajo gostinsko dejavnost določeno v svojem temeljnem aktu, če izpolnjujejo pogoje, določene z zakonom (v nadaljnjem besedilu: gostinci). Gostinsko dejavnost lahko v obsegu, ki ga določa ta zakon, opravljajo kot sobodajalci in kmetje tudi fizične osebe, če izpolnjujejo pogoje, določene z zakonom (Uradni list RS, št. 93/2007, 2. člen).

Gostinska dejavnost se opravlja v gostinskih obratih ali zunaj njih v premičnih objektih oz. z objekti, sredstvi ali napravami, ki so prirejene v ta namen.

Gostinski obrat je gostinsko podjetje, družba ali organizacija oziroma vsaka gostinska enota podjetja, družbe ali organizacije, ki v poslovnem, gradbenem in funkcionalnem pogledu sestavlja celoto; prav tako je gostinski obrat tudi taka enota podjetnika posameznika.

Gostinski obrati se delijo na

- nastanitvene gostinske obrate (hotel, motel, penzion, prenočišče, gostišče, hotelsko naselje, apartmajsko naselje, planinski dom, drugi domovi, kamp) in
- prehrabene gostinske obrate (restavracija, gostilna, kavarna, slašičarna, okrepčevalnica, bar ter obrat za pripravo in dostavo jedi – catering).

Gostinski obrati, v katerih se gostom nudi nastanitev, se po vrsti in kakovosti opremljenosti in storitev razvrščajo v kategorije, ki se označujejo z zvezdicami (od 1 do 5). V kategorije se razvrstijo tudi prostori za goste pri sobodajalcih (označujejo se

z zvezdicami od 1 do 3) in na kmetijah z nastanitvijo (kategorije kmetij z nastanitvijo se označujejo z jabolki, od 1 do 4).

Gostinska dejavnost se opravlja kot obrti podobna dejavnost samo v primeru, če jo opravlja gostinec kot samostojni podjetnik – posameznik v gostinskem obratu vrste penzion, restavracija, gostilna, slaščičarna, kavarna in okrepčevalnica. V tem primeru Obrtna zbornica Slovenije (v nadaljevanju: OZS) opravi vpis v obrtni register po uradni dolžnosti, potem ko prejme obvestilo AJPES-a o vpisu samostojnega podjetnika posameznika, ki ima kot glavno dejavnost opredeljeno gostinstvo, v poslovni register (glej v nadaljevanju Obrtno in obrti podobno dejavnost)

Gostinec oz. kmet, ki opravlja gostinsko dejavnost, mora določiti svoj redni dnevni obratovalni čas glede na vrsto gostinskega obrata (kmetije) in pridobiti soglasje pristojnega organa za obratovanje v podaljšanem obratovalnem času.

Gostinska dejavnost je sistematično urejena v Zakonu o gostinstvu iz leta 1995 (Uradni list RS, 1/95) ter s spremembami in dopolnitvami v letih 1999 in 2008. Po zgoraj omenjenem zakonu gostinska dejavnost obsega pripravo in postrežbo jedi in pijač ter nastanitev gostov (Zakon o gostinstvu, 1. člen).

Gostinstvo kot gospodarska panoga, ki je ena od osnovnih sestavin turizma, je lepo prikazana na sliki 1.

Slika 1: Gostinstvo kot gospodarska dejavnost

Slika1: Knowles et al. (1998, str. 173)

Slika prikazuje širši in hkrati kompleksnejši vidik, torej vidik, ki presega ozko in striktno zakonsko opredelitev. Kompleksnost se kaže v tem, da so poleg obratov, ki nudijo hrano, pijačo in nočitve, prikazani še nekateri drugi pomembni faktorji, ki

direktno ali indirektno sestavljajo ali pa vplivajo na kakovostno gostinstvo. Avtor Knowles posveča veliko pozornosti kompetencam, kar je glede na to, da se gostinstvo šteje kot delovno intenzivna panoga, seveda razumljivo.

Glavna pomanjkljivost te slike pa je, da nepopolno opredeljuje obrate, ki jih pri nas štejemo k osnovnim sestavinam gostinstva. Poleg tistih v shemi so tu še: motel, penzion, hotelsko naselje, apartmajsko naselje, prenočišče, kamp, planinski dom, drugi domovi, gostilna, kavarna, slaščičarna, okrepčevalnica, restavracija, turistična kmetija, obrat za pripravo in dostavo jedi.

2.5 POMEN GOSTINSTVA

Gostinstvo je pomembna gospodarska panoga, kjer obstaja tudi javni interes za gospodarski razvoj. Ima pomemben vpliv na:

- ustvarjanje bruto domačega proizvoda,
- večjo proizvodnjo dobrin in dvig produktivnosti v številnih drugih dejavnostih, s katerimi je povezano (kmetijstvo, lov, ribolov, predelovalne dejavnosti, gradbeništvo, trgovina, promet, storitvene dejavnosti),
- ustvarjanje osnovnih pogojev za razvoj turizma,
- ustvarjanje deviz (tujci – pozitivna devizna bilanca),
- izvoz, brez zaščitnih carin itd.

Širši družbeni pomen gostinstva se odraža v:

- večji možnosti zaposlovanja (gostinstvo sodi med delovno intenzivne panoge),
- hitrejšem razvoju manj razvitih območij, kjer ni surovinskih, energetskih ali kadrovskih možnosti za razvoj drugih dejavnosti, so pa pogoji za razvoj turizma.

Specifike gostinstva:

- predmet je opravljanje osnovnih gostinskih storitev, ko tečejo priprava, prodaja in potrošnja jedi in pijač ter nastanitev gostov – pretežno v istem kraju in času; ker to narekuje potrošnjo, ni mogoče pripraviti zalog,
- vzorca ne moremo poslati na ogled (razen promocijskega materiala),
- velik delež živega dela; človek s svojim delom je bistvena sestavina (znanje, spretnost, osebnostne lastnosti–vljudnost, ustrežljivost, pozornost, uglajenost, poštenost, komunikativnost, čistoča, red ...),
- izvaja se lahko le v privlačnih, udobnih in urejenih gostinskih obratih,
- vplivi sezone, vremena, praznikov, počitnic, kupne moči, trenutnih razmer povzročajo problem izkoriščenosti.

2.6 DEJAVNOSTI V GOSTINSTVU

Dejavnosti, ki se pojavljajo v gostinstvu, lahko razdelimo v tri skupine: osnovne, stranske in pomožne dejavnosti. Po Mihaličevi (2001, str. 204) je osnovna dejavnost gostinskih podjetij sestavljena iz treh sklopov aktivnosti:

- iz aktivnosti, vezanih na strežbo hrane, in/ali
- iz aktivnosti, vezanih na strežbo pijač, in/ali
- iz aktivnosti, vezanih na prenočevanje.

Od vrste gostinskega podjetja je odvisno, ali nudi storitve vseh treh sklopov (npr. hotel) ali pa samo storitve, vezane na strežbo jedi in pijač (npr. bar, kavarna).

Med stranske aktivnosti spadajo vse aktivnosti, ki so povezane z osnovno dejavnostjo, jo olajšujejo in dopolnjujejo, vendar niso tipične za panogo gostinstva. Sem sodijo hotelske menjalnice, možnost telefoniranja iz lokala in podobno.

Pomožne dejavnosti pa so tiste, ki nudijo podporo prvima dvema skupinama in jih gostinska podjetja pogosto prepuščajo zunanjim pogodbenim partnerjem, to so vzdrževanje, pralnica, ogrevanje.

3 STANDARDNA KLASIFIKACIJA DEJAVNOSTI – SKD

Standardna klasifikacija dejavnosti, s kratico – SKD, je osnovni statistični standard, ki se uporablja za razvrščanje poslovnih subjektov po dejavnosti v uradnih statističnih in administrativnih podatkovnih zbirkah in pri evidentiranju, zbiranju, analiziranju in izkazovanju podatkov, pomembnih za spremljanje stanj in gibanj na ekonomskem in socialnem področju ter na področju okolja in naravnih virov.

S 1. januarjem 2008 smo v vseh državah članicah EU začeli uporabljati novo različico Standardne klasifikacije dejavnosti – SKD 2008. Ta je bila v Republiki Sloveniji objavljena v Uradnem listu RS, št. 69 dne 31. 7. 2007, dopolnitve uredbe in prečiščena verzija obeh prilog k uredbi pa v Uradnem listu RS št. 17/2008 dne 19. 2. 2008. SKD 2008 v celoti povzema evropsko klasifikacijo dejavnosti NACE Rev. 2, objavljeno v uradnem listu Evropskih skupnosti dne 20. 12. 2006 kot uredba št. 1893/2006, hkrati pa jo tudi dopolnjuje z nacionalnimi podrazredi.

Povzetek bistvenih razlik med zdaj veljavno SKD 2008 in prej veljavno SKD 2002

Na najvišji ravni klasifikacije so bili uvedeni novi koncepti in ustvarjene nove podrobne členitve; te odražajo različne oblike proizvodnje in nastajajoče nove dejavnosti. Razčlenjenost klasifikacije se je znatno povečala (od 514 na 615 razredov). Pri nekaterih storitvenih dejavnostih so te spremembe vidne na vseh ravneh, tudi na najvišji, pri drugih dejavnostih, kot je kmetijstvo, pa je prišlo do podrobnejše členitve predvsem na nižjih ravneh klasifikacije.

Bistvene spremembe med različicama klasifikacijama so preštevilne, da bi jih tukaj lahko navedli v celoti, zato jih v nadaljevanju predstavljamo le za najpomembnejšo, tj. gostinstvo. Enostavna splošna primerjava zdajšnje različice s prejšnjo ni mogoča, ker so bila uvedena nekatera nova področja zlasti na področju storitvenih dejavnosti.

3.1 PODROČJE GOSTINSTVO – I

Členitev področja Gostinstvo – zdaj označenega s črko I, prej s Črko H – je v novi različici klasifikacije podrobnejša, z namenom odražanja različne narave in specializiranosti dejavnosti, ki se izvajajo.

Tabela 1: Standardna klasifikacija dejavnosti 2008

1 I	GOSTINSTVO	
2 I55	Gostinske nastanitvene dejavnosti	I
3 I55.1	Dejavnost hotelov in podobnih nastanitvenih obratov	I55
4 I55.10	Dejavnost hotelov in podobnih nastanitvenih obratov	I55.1
5 I55.100	Dejavnost hotelov in podobnih nastanitvenih obratov	I55.10
3 I55.2	Dejavnost počitniških domov in podobnih nastanitvenih obratov za kratkotrajno	I55

		bivanje	
4	I55.20	Dejavnost počitniških domov in podobnih nastanitvenih obratov za kratkotrajno bivanje	I55.2
5	I55.201	Počitniški domovi in letovišča	I55.20
5	I55.202	Turistične kmetije s sobami	I55.20
5	I55.203	Oddajanje zasebnih sob gostom	I55.20
5	I55.204	Planinski domovi in mladinska prenočišča	I55.20
5	I55.209	Druge nastanitve za krajši čas	I55.20
3	I55.3	Dejavnost avtokampov, taborov	I55
4	I55.30	Dejavnost avtokampov, taborov	I55.3
5	I55.300	Dejavnost avtokampov, taborov	I55.30
3	I55.9	Dejavnost dijaških in študentskih domov ter druge nastanitve	I55
4	I55.90	Dejavnost dijaških in študentskih domov ter druge nastanitve	I55.9
5	I55.900	Dejavnost dijaških in študentskih domov ter druge nastanitve	I55.90
2	I56	Dejavnost strežbe jedi in pijač	I
3	I56.1	Dejavnost restavracij in druga strežba jedi	I56
4	I56.10	Dejavnost restavracij in druga strežba jedi	I56.1
5	I56.101	Restavracije in gostilne	I56.10
5	I56.102	Okrepčevalnice in podobni obrati	I56.10
5	I56.103	Slaščičarne in kavarne	I56.10
5	I56.104	Začasni gostinski obrati	I56.10
5	I56.105	Turistične kmetije brez sob	I56.10
3	I56.2	Priložnostna priprava in dostava jedi ter druga oskrba z jedmi	I56
4	I56.21	Priložnostna priprava in dostava jedi	I56.2
5	I56.210	Priložnostna priprava in dostava jedi	I56.21
4	I56.29	Druga oskrba z jedmi	I56.2
5	I56.290	Druga oskrba z jedmi	I56.29
3	I56.3	Strežba pijač	I56
4	I56.30	Strežba pijač	I56.3
5	I56.300	Strežba pijač	I56.30

Vir: Standardna klasifikacija dejavnosti 2008 (2008)

Za boljše razumevanje obravnavane tematike v diplomskem delu je v nadaljevanju podrobno opisano področje I – gostinstvo.

V to področje spadajo enote, ki nudijo strankam prenočišče in/ali pripravo obrokov, prigrizkov in pijač za takojšnjo uporabo. Pogosto ista enota opravlja obe dejavnosti.

V področju I se dejavnosti lahko tudi prekrivajo. Čeprav je strežba pijač neodvisna dejavnost, je istočasno del dejavnosti prehrabnih gostinskih obratov (strežba pijač skupaj s hrano). V tem primeru se strežba pijač uvršča s strežbo hrane v 56. Podobno je dejavnost prehrabnih gostinskih obratov sicer neodvisna, lahko pa je posredno vključena v dejavnost hotelov in podobnih obratov.

Nastanitvene enote nudijo oskrbo ali kratkotrajno nastanitev potnikom, turistom in drugim. Obstajajo različne vrste enot. Nekatere nudijo samo namestitev, medtem ko nudijo druge tudi prehrano, uporabo naprav za rekreacijo, prostore za razne prireditve ali druge storitve.

Enote, ki spadajo v skupino prehrabnenih gostinskih obratov, nudijo obroke, pripravljene za takojšnje zaužitje. To so lahko tradicionalne restavracije, samopostrežne restavracije, okrepčevalnice, tudi take, kjer gost odnese postreženo jed s seboj. Sem spadajo tudi stalne ali začasne stojnice (z ribami, zavitki, hrenovkami ipd.), ki imajo lahko sedišča ali pa ne. Za uvrščanje v gostinstvo je odločilno, da nudijo jedi, pripravljene za takojšnje zaužitje.

Sem ne spada (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008) :

- *dajanje nastanitvenih zmogljivosti v najem za daljši čas kot stalno ali začasno bivališče, običajno za mesečno ali letno najemnino, gl. področje L,*
- *priprava ali prodaja jedi, ki niso namenjene takojšnjemu zaužitju, pa tudi ne priprava hrane, ki se ne upošteva kot obrok.*

3.1.1 Gostinske nastanitvene dejavnosti

V ta oddelek spada oddajanje nastanitvenih zmogljivosti za krajši čas potnikom, turistom in drugim gostom. Zajeto je tudi oddajanje nastanitve za daljši čas študentom, dijakom, delavcem ipd.

Nekatere enote nudijo samo namestitev, druge obenem nudijo tudi prehrano, uporabo naprav za rekreacijo, prostore za razne prireditve ali druge storitve.

Sem ne spada: (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008):

- *dajanje nastanitvenih zmogljivosti v najem za daljši čas kot stalno ali začasno bivališče, običajno za mesečno ali letno najemnino, gl. področje L.*

55.1 Dejavnost hotelov in podobnih nastanitvenih obratov

55.10 Dejavnost hotelov in podobnih nastanitvenih obratov

55.100 Dejavnost hotelov in podobnih nastanitvenih obratov

V ta podrazred spada nudenje nastanitve gostom za krajši čas, običajno dnevno ali tedensko. Hoteli in podobni obrati nudijo nastanitve v sobah ali apartmajih, včasih tudi s prostorom za kuhanje. Zagotovljena je nastanitev v opremljenih sobah, dnevno čiščenje in pospravljanje sob. Gostom lahko nudijo tudi dodatne možnosti in storitve, kot so oskrba s hrano in pijačo, parkirišča, plavalne bazene, telovadnice, rekreacijske površine, prostore za konference, srečanja ipd.

Sem spada:

- dajanje nastanitvenih zmogljivosti v najem za krajši čas:

- v hotelih, penzionih, gostiščih, prenočiščih,
- v hotelskih naseljih,
- v hotelih s konferenčnimi zmogljivostmi,
- v zdraviliških hotelih,
- v hotelih z igralnico,
- v motelih.

Sem ne spada: (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008):
 - *dajanje nastanitvenih zmogljivosti v najem za daljši čas, mesečno ali letno.*

55.2 Dejavnost počitniških domov in podobnih nastanitvenih obratov za kratkotrajno bivanje

55.20 Dejavnost počitniških domov in podobnih nastanitvenih obratov za kratkotrajno bivanje

V ta podrazred spada nudenje kratkotrajne nastanitve običajno dnevne ali tedenske, v samostojnih opremljenih sobah, s prostorom za kuhanje ali popolnoma opremljeno kuhinjo. To so lahko stanovanja v manjših večstanovanjskih stavbah ali naseljih, ali v enostanovanjskih hišicah, kočah ipd. Dodatne storitve so minimalne ali jih ni.

55.201 Počitniški domovi in letovišča

Sem spada:

- dejavnost nastanitvenih obratov, ki so pretežno zaprtega tipa, ne glede na ponudbo, kot so:
- počitniški domovi
- počitniška stanovanja in naselja

55.202 Turistične kmetije s sobami

V ta podrazred spada nudenje prehrane in nastanitve za krajši čas na kmetijah, katerih glavna dejavnost je kmetijstvo.

Gostinstvo je v teh primerih le dopolnilna dejavnost, gostom strežejo le hrano iz pretežno domačih pridelkov.

Sem ne spada: (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008):
 - *dejavnost turističnih kmetij, ki nudijo le hrano, brez nastanitve.*

55.203 Oddajanje zasebnih sob gostom

Sem spada:

- dejavnost fizičnih oseb, ki v svojem stanovanju ali počitniški hiši nudijo gostom nastanitev za krajši čas.

55.204 Planinski domovi in mladinska prenočišča

Sem spada:

- oddajanje sob ali ležišč za krajši čas v nastanitvenih obratih odprtega tipa, ki imajo omejen obseg.

55.209 Druge nastanitve za krajši čas

Sem spada:

- obratovanje objektov s časovnim zakupom

Sem ne spada: (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008):

- *nudenje kratkoročne nastanitve z dnevnim čiščenjem, postiljanjem, oskrbo s hrano in pijačo.*

- *dajanje nastanitvenih zmogljivosti v najem za daljši čas, običajno za mesec ali leto,*

55.3 Dejavnost avtokampov, taborov

55.30 Dejavnost avtokampov, taborov

55.300 Dejavnost avtokampov, taborov

Sem spada:

- oddajanje prostora za šotore, prikolice, avtodome ali podobne premične objekte v najem za krajši čas.

Sem spada tudi:

- dejavnost počitniških taborov.

Sem ne spada: (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008):

- *dejavnost planinskih domov in koč.*

55.9 Dejavnost dijaških in študentskih domov ter druge nastanitve

55.90 Dejavnost dijaških in študentskih domov ter druge nastanitve

55.900 Dejavnost dijaških in študentskih domov ter druge nastanitve

Sem spada:

- nudenje začasne ali daljše nastanitve v enoposteljnih ali več posteljnih sobah študentom, dijakom, sezonskim delavcem in drugim.

Sem spada tudi:

- dejavnost spalnih vagonov in spalnih namestitev v drugih prevoznih sredstvih.

3.2 Dejavnost strežbe jedi in pijač

Ta oddelek obsega prodajo pripravljenih obrokov ali pijač, praviloma postreženih za zaužitje v lokalu ali na kraju samem. Vključena je tudi priprava in prodaja obrokov, ki se jih odnese s seboj, priprava in dostava obrokov ter dejavnost restavracij na prevoznih sredstvih, če delujejo kot samostojne enote. V to skupino SKD-ja spada tudi naše gostinsko podjetje, in sicer bolj podrobno v podrazred 56.101 restavracije in gostilne.

Sem ne spada: (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008):

- *proizvodnja obrokov, ki niso pripravljene za takojšnje zaužitje, ali hrane, ki ni pripravljena kot obrok.*

56.1 Dejavnost restavracij in druga strežba jedi

V to skupino ne spadajo obrati, ki pripravljajo in strežejo izključno pijačo.

56.10 Dejavnost restavracij in druga strežba jedi

56.101 Restavracije in gostilne

Sem spada:

- priprava in prodaja jedi in pijač v lokalu, lahko ob zabavnem programu:

- v restavracijah,
- v gostilnah ter
- v picerijah in restavracijah z nacionalno kuhinjo.

Sem spada tudi:

- dejavnost jedilnih vagonov, ladijskih restavracij ipd., če delujejo kot samostojne enote.

56.102 Okrepčevalnice in podobni obrati

Sem spada:

- priprava in prodaja hitro pripravljenih jedi in pijač, praviloma brez strežbe za gostinsko mizo, v samopostrežnih restavracijah in lokalih s hitro pripravljeno hrano.

Sem ne spada: (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008):

- *dostava jedi in hrane na dom, brez priprave.*

56.103 Slaščičarne in kavarne

Sem spada:

- priprava in prodaja svežih slaščic, k njim naročenih pijač ter enostavnih toplih in hladnih napitkov, praviloma s kavarniškim načinom strežbe.

56.104 Začasni gostinski obrati

Sem spada:

- priprava in prodaja hitro pripravljenih jedi na stojnicah, kioskih in podobnih začasnih objektih, praviloma brez gostinskih sedežev, kjer nudijo mimoidočim:
- ocvrte ribe, krompirček, tople sendviče, hamburgerje, kuhane hrenovke, palačinke, burek in podobne jedi,
- pečeni kostanj, koruzo ipd.,
- sladoled po porcijah ali iz avtomatov.

Sem ne spada: (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008):

- *prodaja hrane preko prodajnih avtomatov.*

- *prodaja industrijsko izdelanega pakiranega sladoleda zunaj prodajaln.*

56.105 Turistične kmetije brez sob

V ta podrazred spada priprava in strežba jedi na kmetijah, katerih glavna dejavnost je kmetijstvo. Gostinstvo je v teh primerih le dopolnilna dejavnost, gostom strežejo le hrano ali pijačo, pretežno iz domačih izdelkov.

Sem spada:

- priprava in strežba jedi, brez nastanitve, na kmetijah, katerih glavna dejavnost je kmetijstvo.

Gostinstvo je v teh primerih le dopolnilna dejavnost, gostom strežejo le hrano iz domačih pridelkov.

Sem ne spada: (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008):

- *strežba hrane in pijače, povezana z nastanitvijo na turističnih kmetijah.*

56.2 Priložnostna priprava in dostava jedi ter druga oskrba z jedmi

56.21 Priložnostna priprava in dostava jedi

56.210 Priložnostna priprava in dostava jedi

To področje vključuje pogodbeno oskrbo z jedmi za določeno priložnost in na lokaciji, ki jo določi stranka.

Sem spada:

- organiziranje banketov, koktejllov, zakusk, poročnih gostij ipd.,
- priložnostna priprava in strežba jedi v prostorih naročnika.

Sem ne spada: (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008):

- *proizvodnja hitro pokvarljivih jedi za nadaljnjo prodajo (sendviči),*

- *prodaja na drobno hitro pokvarljivih jedi.*

56.29 Druga oskrba z jedmi

56.290 Druga oskrba z jedmi

Sem spada priprava in dostava jedi (catering) na osnovi pogodbe z naročnikom, za določeno obdobje. Jedi so navadno pripravljene v centralni enoti ter dostavljene naročniku.

Sem spada:

- priprava in dostava jedi pogodbenim naročnikom, npr.: letalskim in drugim prevoznikom, vrtcem, šolam ipd.,
- obratovanje menz (tovarniških, bolnišničnih, šolskih ipd.).

Sem ne spada: (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008):

- *proizvodnja hitro pokvarljivih jedi za preprodajo (sendviči ipd.),*
- *prodaja na drobno hitro pokvarljivih jedi,*
- *dostava jedi in hrane na dom, brez priprave,*
- *priprava in dostava jedi za določeno priložnost.*

56.3 Strežba pijač

56.30 Strežba pijač

56.300 Strežba pijač

V ta podrazred spada priprava in strežba pijač gostom za takojšnje zaužitje na kraju samem.

Sem spada:

- dejavnost barov, bifejev, kava barov, točilnic in drugih obratov brez pripravljanja hrane, kjer strežejo gostom s pijačami,
- dejavnost diskotek in obratov, ki poleg pijač nudijo gostom tudi glasbo za ples ali družabni program ter imajo za to namenjen ustrezen prostor,
- točenje pijač na prevoznih sredstvih, če enota deluje samostojno,
- točenje pijač na stojnicah, kioskih in drugih začasnih objektih.

Sem ne spada: (Uredba o standardni klasifikaciji dejavnosti 2008):

- *preprodaja pakiranih/pripravljenih pijač,*
- *prodaja pijač preko prodajnih avtomatov,*
- *obratovanje diskotek brez strežbe pijač.*

4 POGOJI ZA OPRAVLJANJE GOSTINSKE DEJAVNOSTI

Izpolnjevanje pogojev za opravljanje gostinske dejavnosti v gostinskih obratih ureja organ Ministrstva za gospodarstvo.

4.1 SPLOŠNI POGOJI

Kot sem že v kazalu omenila, obstajajo splošni in posebni pogoji za opravljanje gostinske dejavnosti. V nadaljevanju bom naprej opisala splošne pogoje, ki se nanašajo na različne pravno-organizacijske oblike. Glede na to, da imam že izkušnje na področju preoblikovanja samostojnega podjetnika – s. p. v gospodarsko družbo z omejeno odgovornostjo – d. o. o. in da sta ti dve obliki najpogostejši obliki gospodarskih organizacij, katerih status je urejen z Zakonom o gospodarskih družbah, sem opisala le ti dve.

V poglavju Posebni pogoji pa so opisani minimalno-tehnični pogoji, pogoji glede minimalnih storitev, pogoji glede zagotavljanja varnosti živil ter varnosti in zdravja pri delu in pogoji, določeni z drugimi predpisi.

4.1.1 Samostojni podjetnik – s. p.

Samostojni podjetnik je najbolj pogosta oblika gospodarskih subjektov, za katerega se odločajo začetniki v podjetniškem svetu. Sem spadajo vsi posamezniki, ki želijo začeti z opravljanjem gospodarske dejavnosti. Običajno nimajo dovolj potrebnega znanja, ki bi jim pomagalo pri njihovih začetnih korakih. V takih primerih so jim v pomoč Obrtna zbornica, Gospodarska zbornica in druge strokovne svetovalne službe.

Samostojni podjetnik je edina pravno-organizacijska oblika gospodarskega subjekta, ki ni pravna oseba. Pri samostojnem podjetniku gre za fizično osebo, ki se ukvarja z gospodarsko dejavnostjo, kar pomeni, da je pri nastopanju na trgu izenačena z gospodarskimi družbami in ima svoje podjetje kot gospodarska družba. Osnovne značilnosti podjetnika so enake kot pri gospodarskih službah: samostojnost, pridobitnost, opravljanje dejavnosti na trgu, izključna narava dejavnosti.

Za podjetnika veljajo določbe II. dela 8. poglavja ZGD – 1 (členi od 71 do 75), smiselno pa se uporabljajo tudi druge določbe zakona, ki sicer veljajo za gospodarske družbe, če posamezna vprašanja za podjetnika niso drugače urejena. To so določbe o dejavnosti, firmi, sedežu, podružnici, prokuri, poslovni skrivnosti in sodnem registru.

Podjetnik je fizična oseba, ki na trgu opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja (3. člen ZGD – 1).

Način vodenja poslovnih knjig in sestavljanja računovodskih izkazov podjetnika, katerega podjetje ustreza merilom za majhne družbe, ureja poseben slovenski računovodski standard.

Ne glede na tretji odstavek 54. člena (ZGD – 1, Uradni list RS, št. 42/2006) tega zakona, lahko podjetnik vodi poslovne knjige po sistemu enostavnega knjigovodstva, če ni v zadnjem poslovnem letu prekoračil dveh od teh meril:

- da povprečno število delavcev ne presega tri,
- da so letni prihodki nižji od 42.000 eurov,
- da povprečna vrednost aktive, izračunana kot polovica seštevka vrednosti aktive na prvi in zadnji dan poslovnega leta, ne presega 25.000 eurov (ZDG – 1, 73. člen, 2. odstavek).

Podjetnik lahko začne opravljati dejavnost, ko je pri AJPES vpisan v Poslovni register Slovenije (ZGD – 1, 74. člen, 1. odstavek).

Postopek registracije dejavnosti samostojnega podjetnika je zelo enostaven, ni stroškov vpisa, postopek registracije se izvede v enem dnevu, za ustanovitev ni potrebnega kapitala. Bodoči samostojni podjetnik vse postopke registracije lahko opravi sam, preko internetnega portala e-DEM, z osebnim obiskom na eni izmed vstopnih točk, ki se nahajajo na izpostavah AJPES, upravnih enotah in krajevnih uradih, Javnih agencijah RS za podjetništvo in tuje investicije – JAPTI, obrtnih zbornicah, gospodarskih zbornicah in vseh davčnih uradih Davčne uprave RS.

Vendar pa je potrebno poudariti, da poleg zgoraj naštetih prednosti obstajajo tudi slabosti. Ena izmed njih je, kakor navaja 7. člen ZGD – 1, da podjetnik odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem. Torej, podjetnik mora biti dosleden pri poravnavi vseh svojih obveznosti, saj se lahko zgodi, da ostane tudi brez premoženja, ki ga je ustvaril pred ustanovitvijo.

Preoblikovanje samostojnega podjetnika

V praksi se pogosto dogaja, da se samostojni podjetnik preoblikuje v drugo pravno organizacijsko obliko gospodarskega subjekta. Pri tem govorimo o statusnem preoblikovanju podjetnika (ZGD – 1, 667. člen, 1. odstavek).

Podjetnik se lahko statusno preoblikuje:

- s prenosom podjetja na novo kapitalsko družbo, ki se ustanovi zaradi prenosa podjetnikovega podjetja, ali
- s prenosom podjetja na prevzemno kapitalsko družbo (ZGD – 1, 667. člen, 1. odstavek).

Za statusno preoblikovanje samostojnega podjetnika je značilno oziroma bistveno, da njegovo podjetje ostane nespremenjeno, kar pomeni, da premoženje in delavci v podjetju gospodarskega subjekta nadaljujejo z dejavnostjo v nespremenjeni obliki ali vsaj v delno spremenjeni obliki.

Tudi v mojem primeru smo v našem družinskem podjetju pred desetletjem začeli razmišljati o statusnem preoblikovanju in se kasneje tudi preoblikovali iz samostojnega podjetnika v družbo z omejeno odgovornostjo. Ugotovili smo namreč, da je obseg naše dejavnosti precej porasel, da imamo večje število zaposlenih in bi zaradi navedenega preprosto želeli zmanjšati svojo osebno odgovornost za poslovanje podjetja. Vsekakor pa je imelo veliko vlogo pri odločitvi glede preoblikovanja tudi dejstvo, da bomo imeli kot podjetje oziroma d. o. o. boljšo boniteto pri pridobivanju različnih finančnih virov ter nepovratnih sredstev ter razliko v skupni efektivni obdavčitvi dohodka, saj je poslovni izid pri s. p.-jih obdavčen preko dohodnine.

Čeprav so se posamezni koraki na prvi pogled zdeli zelo enostavni, smo si vendarle poiskali ustrezno strokovno pomoč, saj je le to prava pot do cilja.

Pri preoblikovanju s. p. v novoustanovljeni d. o. o. smo naredili pet pomembnih korakov:

1. analiza o davčnem in računovodskem vidiku preoblikovanja,
2. priprava in notarsko overjanje sklepa o preoblikovanju,
3. priglasitev sklepa o preoblikovanju na sodišču,
4. izbris s. p.-ja in vpis d. o. o. v register AJPES
5. dodelitev davčne številke za d. o. o. na davčni upravi.

4.1.2 Družba z omejeno odgovornostjo – d. o. o.

Družba z omejeno odgovornostjo (d. o. o.) je gospodarska družba, ki ji je priznana pravna osebnost. Spada v skupino kapitalskih družb, saj njeni družbeniki za obveznosti družbe ne odgovarjajo (Kako ustanoviti d. o. o., 2009).

Ustanovi jo lahko ena ali več fizičnih ali pravnih oseb, ki postanejo družbeniki družbe. Družbenikov je lahko največ 50, razen če minister, pristojen za gospodarstvo, dovoli višje število.

Pogoj za njeno ustanovitev je osnovni kapital, ki mora znašati najmanj 7.500 EUR. Osnovni kapital sestavljajo osnovni vložki družbenikov, ki so lahko različnih vrednosti. Posamezen osnovni vložek ne sme biti nižji od 50 EUR.

V postopku prenosnega preoblikovanja (iz s. p.-ja v d. o. o.), smo ustanovili novo družbo, tj. družbo z omejeno odgovornostjo. V našem primeru smo osnovni vložek zagotovili v denarju, ki je takrat znašal 2,100.000 tolarjev. Osnovni kapital (osnovna glavica) je moral znašati vsaj takratnih 2,100.000 tolarjev, vsak osnovni vložek pa najmanj takratnih 14.000 tolarjev. Osnovni vložek je lahko zagotovljen v denarju ali kot stvarni vložek oziroma stvarni prevzem (ZGD – 1, 475. člen, 1 in 2 odstavek).

Glavna značilnost družbe z omejeno odgovornostjo je, da niso družbeniki tisti, ki odgovarjajo za obveznosti družbe, ampak je družba sama odgovorna za svoje obveznosti. Premoženje družbe in družbenikov je strogo ločeno in upniki družbe

lahko zahtevajo izvršbo le nad premoženjem, ki je last družbe, ne pa tudi nad osebnim premoženjem družbenikov. Vendar obstajajo zakonsko določene izjemne situacije, ko pride do spregleda pravne osebnosti in družbeniki odgovarjajo za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem.

Družbenikova temeljna obveznost je vplačilo osnovnega vložka, ki je lahko zagotovljen v denarju, stvareh (premičnine, nepremičnine, pravice, podjetje, del podjetja) ali kot stvarni prevzem (pri stvarnem prevzemu se družbenik zaveže, da bo kot stvarni vložek opravil plačilo za stvar ali pravico, ki jo bo družba prevzela od tretjega). Po novi zakonodaji (ZGD – 1) je možno zagotoviti celoten osnovni kapital v stvareh.

Potek ustanovitve d. o. o.

Ustanovi se s pogodbo o ustanovitvi (družbena pogodba), ki jo podpišejo vsi družbeniki. Pogodba mora biti sklenjena v notarskem zapisu (kadar sta družbenika dva ali več). To pomeni, da je potrebno po veljaven ustanovitveni akt k notarju, ki poskrbi za pravilno sestavo pogodbe. Pogodbo lahko sestavijo družbeniki tudi sami in jo predložijo v pregled in popravo notarju, vendar notarji to običajno zaračunajo enako kot celotno sestavo pogodbe.

V pripravi je način in postopek ustanovitve d. o. o. preko vstopne točke VEM (kot je to mogoče že pri samostojnem podjetniku). Nov način in postopek bo omogočal podpis družbene pogodbe na posebnem obrazcu v fizični obliki. Pogodbo bodo družbeniki podpisali pred uslužbencem točke VEM ali jo na vstopno točko VEM poslali po pošti skupaj z overjenimi lastnoročnimi podpisi. Obrazec lastnoročne pogodbe bo mogoče posredovati tudi v elektronski obliki. V tem primeru bo moral vsak družbenik podpisati pogodbo z varnim elektronskim podpisom s kvalificiranim potrdilom. Vpis v sodni register bo opravljal VEM (predviden začetek: 1. februar 2008).

Dejavnost

Družba si lahko poljubno izbere dejavnosti, s katerimi se bo ukvarjala. Teh dejavnosti je lahko več, vendar je pri nekaterih potrebno izpolnjevati dodatne pogoje. Podroben seznam dejavnosti lahko vidite v Standardni klasifikaciji dejavnosti. Po novem dejavnosti družbe ni več potrebno vpisovati v sodni register. To pomeni, da se podjetje lahko ukvarja z vsemi dejavnostmi, a pod pogojem, da izpolnjuje kriterije, ki so določeni za opravljanje nekaterih dejavnosti. Zadostuje, da ima svojo dejavnost vpisano v svojih aktih. (Zakon o sodnem registru (ZSReg – UPB2))

Predvidene NOVOSTI pri ustanavljanju d. o. o.

- Ustanovitev družbe bo postala enostavnejša, ko bo vstopno točko VEM za ustanovitev in spremembe moč uporabljati tudi za d. o. o. (poleg samostojnih podjetnikov). Vpis v sodni register bo opravljal VEM (predviden začetek: 1. februar 2008).
- Na spletni strani AJPES bodo javno in brezplačno objavljene tudi listine, priložene k vpisu v sodni register (družbene pogodbe, zapiski skupščin, ...).

- Objava v Uradnem listu ne bo več obvezna, ampak bo zadostovala objava na spletni strani AJPES (Poslovni register).
- Dejavnosti družbe ni več potrebno vpisovati v sodni register.
- Za vpis družbe v Sodni register ni več sodnih taks.

POSEBNI POGOJI

Za opravljanje gostinske dejavnosti morajo biti izpolnjeni tudi ostali pogoji, ki so opisani v nadaljevanju. Urejanje zgoraj omenjenih pogojev ureja organ Ministrstva za gospodarstvo, izpolnjevanja teh pogojev pa nadzorujejo pristojni inšpekcijski organi.

Za opravljanje gostinske dejavnosti morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- Uporabno dovoljenje po predpisih o graditvi objektov.
- Minimalni tehnični pogoji, ki se nanašajo na poslovne prostore, opremo in naprave v gostinskih obratih, pri sobodajalcih in na kmetijah, na pogoje glede zunanjih površin gostinskega obrata (funkcionalno zemljišče in druge zunanje površine) ter pogoje za opravljanje gostinske dejavnosti zunaj gostinskega obrata (Pravilnik o minimalnih tehničnih pogojih in o minimalnem obsegu storitev za opravljanje gostinske dejavnosti, Ur. l. RS, št. 52/2008)

Minimalni tehnični pogoji se nanašajo na :

- označevanje gostinskega obrata,
 - zunanje površine gostinskega obrata,
 - poslovne prostore v gostinskih obratih, pri sobodajalcih in na kmetijah,
 - opremo in naprave v gostinskih obratih, pri sobodajalcih in kmetijah,
 - opravljanje gostinske dejavnosti zunaj obrata.
- Pogoji glede minimalnih storitev v posameznih vrstah gostinskih obratov, pri sobodajalcih in na kmetijah (Pravilnik o minimalnih tehničnih pogojih in o minimalnem obsegu storitev za opravljanje gostinske dejavnosti, Ur. l. RS, št. 52/2008))
 - Pogoji, ki se nanašajo na merila in način kategorizacije nastanitvenih gostinskih obratov, prostorov za goste pri sobodajalcih ter kmetij z nastanitvijo in marin (Pravilnik o merilih in načinu kategorizacije nastanitvenih obratov in marin, Ur. l. RS, št.29/97, 51/98, 46/05).
Kategorizacija je razvrščanje nastanitvenih obratov po vrsti in kakovosti opremljenosti in storitev v različne kakovostne skupine – kategorije.
Kategorizacija nastanitvenih obratov se označuje z zvezdicami in se izvaja v skladu s standardi opremljenosti in storitev.
 - Minimalni sanitarno-zdravstveni pogoji, ki se nanašajo na poslovne prostore, opremo in naprave v gostinskih obratih, pri sobodajalcih in na kmetijah ter na osebe,

ki opravljajo dela v gostinski dejavnosti (Pravilnik higienskih in sanitarno-tehničnih pogojev, ki jih morajo izpolnjevati objekti za pripravo in delitev hrane, Uradni list RS, št. 60/02, 104/03, 11/04 ter Pravilnik o tečajih in izpitih za pridobitev osnovnega znanja o higieni živil in o osebni higieni za osebe, zaposlene v proizvodnji ali prometu z živili, Ur. l. RS, št. 82/2003).

Pravilnik o higieni živil predpisuje način izobraževanja in usposabljanja odgovornih oseb za notranji nadzor ter sprotno usposabljanje zaposlenih za delo z živili. Zahteva usmerjeno sprotno izobraževanje za nosilce živilske proizvodnje, odgovorne osebe za HACCP sistem in za vse ostale, zaposlene v proizvodnji ter prometu z živili.

Kot nosilec dejavnosti je bilo naše gostinsko podjetje dolžno pripraviti plan letnega usmerjenega sprotnega usposabljanja, ki je sestavni del dokumentacije o spremljajočih higienskih programih v sistemu notranjega nadzora. Odgovorne osebe, kot tudi drugi zaposleni, se morajo izobraževati enkrat letno, za kar prejmejo ustrezno potrdilo.

Prav tako izpolnjujemo naslednje predpisane zahteve:

- preverjanje osebne higiene in zdravja oseb, ki delajo z živili,
 - preverjanje usposobljenosti zaposlenih na področju higiene živil,
 - preverjanje obsega in učinkovitosti izvajanja notranjega nadzora HACCP (preventivni ukrep za prepoznavanje, oceno, ukrepanje in nadzor dejavnikov tveganja).
-
- Gostinska dejavnost, ki jo opravljajo sobodajalci in kmetje, se lahko opravlja v stanovanjskih prostorih in na kmetijah v skladu z zakonsko določenimi pogoji (gl. Dopolnilne dejavnosti na kmetijah oz. Dejavnost sobodajalcev).
 - Če se gostinska dejavnost opravlja izven premičnega objekta, tj. izven kioska, stojnice ipd., s sredstvi ali napravami, ki so prirejene v ta namen, se lahko nudijo le embalirane jedi in točenje pijač v posode za enkratno uporabo.

5 ZAPOSLENI V GOSTINSTVU

Gostinstvo kot dejavnost spada k delovno intenzivnim panogam, kjer sodobna tehnologija ne more nadomestiti človeka (vsaj v celoti ne). Kaj pomenijo zaposleni v gostinstvu, veliko povesta reka, ki bi jih lahko označili kot filozofiji korporacije Marriot¹ (Powers, Barrows, 2003: 266): »Dajajte zaposlenim, kajti oni vam bodo to vrnili«; »Motivirajte jih, usposablajte jih, skrbite zanje in naredite zmagovalce iz njih«.

V gostinski dejavnosti se pojavljajo poklici (delovna mesta), ki se pojavljajo tudi v drugih panogah, npr. čistilka, vzdrževalec, tajnica itd., predvsem pa specifični gostinski poklici: kuhar, natak, točaj, receptor, sobarica, vodja kuhinje, vodja strežbe, hotelska gospodinja.²

Značilno za gostinsko dejavnost je dejstvo, da potreba po številu usposobljenih delavcev venomer niha. Avtor Knowles ugotavlja, da je število zaposlenih odvisno od količine dela, nivoja ponudbe in strukture povpraševanja. Pričakovati je, da manager v gostinstvu pozna glavne značilnosti zaposlovanja v dejavnosti, ki so:

- Količina dela je odvisna od gostov. Največ dela se pojavlja ob t. i. konicah, so pa tudi obdobja v dnevu ali tednu, ko je gostov malo ali jih ni, in takrat bi potrebovali zelo malo delavcev. Zaradi tega bi podjetje potrebovalo malo stalno zaposlenih delavcev in več takih, ki bi jih zaposlili le takrat, ko bi jih potrebovali (enako trdi Mihalič, 1997),
- Zaradi zgoraj omenjenega je težko zagotavljati:
 - enako raven kakovosti produktov in storitev,
 - delo po standardih.
- Da si podjetja zagotovijo lojalnost delavcev, ki niso stalno zaposleni v organizaciji, jim nudijo vse ugodnosti, ki jih imajo stalno zaposleni delavci.
- Delovni pogoji v dejavnosti so velikokrat za delavca neugodni.
- Razmeroma nizke plače, fluktuacija in odsotnost z dela so v gostinstvu zelo pogosti pojavi (Johns, 1995: 36).

Z gostinsko dejavnostjo se je konec leta 2006 ukvarjalo 8.332 poslovnih subjektov, kar je 6 % vseh subjektov v Sloveniji. V teh subjektih je bilo istega leta zaposlenih 28.864 delavcev, kar predstavlja 3,7 % aktivnega prebivalstva v Sloveniji. Tabela 1 prikazuje tudi primerjavo gostinstva z nekaterimi drugimi sorodnimi dejavnostmi. Ne glede na gornje številke pa nekateri gostinski poklici spadajo po podatkih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve v skupino deficitarnih poklicev. Na spisku

¹ Hotelska veriga Marriot International iz ZDA.

² V praksi se pojavljajo, v skladu z organiziranostjo posameznih gostinskih podjetij, tudi razne druge izpeljanke, npr.: glavni kuhar, glavni natak, nočni receptor itd.

ministrstva sta taka poklica kuhar in natakar.³ Zaskrbljujoče je, da nič ne kaže, da bi se to v doglednem času kaj popravilo.

Tabela 2: Število poslovnih objektov po dejavnosti, velikosti in številu zaposlenih oseb v gostinstvu, trgovini in dejavnosti prometa, skladiščenja in zvez na dan 31.12.2006

Dejavnost	Št. zaposlenih	Delež (%)
Gostinstvo	30.798	3,8
Trgovina	53.247	6,6
Promet, skladiščenje, zveze	50.261	6,2
Aktivno prebivalstvo v SLO	813.100	100

Vir: Statistični letopis 2006 (2006)

Kar dela gornje podatke še bolj pereče, je tudi dejstvo, da so slovenski gostinci relativno slabo izobraženi, kar je tudi specifično, ki bi jo bilo potrebno omeniti pri značilnostih zaposlovanja v gostinstvu v prejšnjem poglavju. Za boljše predstavitev lahko navedemo dejstvo iz leta 2003, ki kaže, da je bilo v gostinstvu v primerjavi s trgovsko dejavnostjo:

- za 15,1 odstotne točke več nekvalificiranih delavcev in
- za 10,9 odstotne točke manj zaposlenih s srednjo izobrazbo.

Tabela 3: Vpisani na gostinske šole od leta 2001 do 2005

Leto	2001	2002	2003	2004	2005
Št. Vpisanih	1.101	943	876	744	627
Bazični indeksi	100	86	80	68	57
Verižni indeksi	100	86	93	85	84

Vir: Statistični letopis 2005 (2005)

Po mnenju predstavnikov Sekcije za gostinstvo in turizem pri Obrtni zbornici Slovenije obstajajo, kakor tudi v drugih panogah, v gostinski dejavnosti nekateri problemi, s katerimi se gostinski delavci ubadajo. Trenutno najbolj pereči problemi, ki jih bomo v nadaljevanju opisali, so:

- delovni pogoji.
- delo na črno in nelojalna konkurenca ter
- problem izobraževanja.

³ Več o tem lahko najdete na spletni strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, www.sigov.si/mdds.

5.1 POGOJI DELA

Gostinski delavci morajo poleg splošnih pogojev, ki so podobni tudi v drugih dejavnostih, npr.: smer in stopnja izobrazbe, funkcionalna znanja ipd., izpolnjevati še relativno stroge zahteve glede higiene, zdravstvenega, fizičnega in psihičnega stanja, ki so celo zakonsko predpisane. Od gostinca se poleg teh pričakuje še naslednje lastnosti:

- emocionalna stabilnost: mirnost, hladnokrvnost in prisebnost v konfliktih in drugih kritičnih trenutkih z gosti in sodelavci;
- splošna iznajdljivost: fleksibilnost, hitrost odločanja, pogajalske sposobnosti itd.;
- moralno-etične vrline: morajo biti zelo razvite, saj prihaja do stikov različnimi ljudmi, različnih kultur, ras, veroizpovedi, spolne orientiranosti, izobrazbe itd.;
- odnos do sodelavcev in premoženja, kar je zaradi dela z ljudmi (gosti in sodelavci) velikega pomena za uspešnost poslovanja.

Čeprav je uspeh podjetja odvisen prav od delavcev, so ti največkrat podcenjeni in se jih ne obravnava kot profesionalce na njihovem področju. Npr.: status natakarja je zmeraj slabši od gosta – spomnimo se le starega reka: "gost ima zmeraj prav", kar je lahko še za tako izkušeno osebje zelo velika psihična obremenitev, kajti permanentno se ustvarja nek občutek manjvrednosti, ki je pri drugih poklicih bolj izjema kot pravilo.

Če so bili do sedaj predstavljeni delovni pogoji predvsem iz psihološko-sociološkega zornega kota, potem je prav, da izpostavimo tudi »fizične« pogoje dela:

- zaposleni delajo v klimatiziranih prostorih, včasih na prepihu; za kuharje je značilno, da so podvrženi na eni strani visokim temperaturam, na drugi pa zelo nizkim;
- kuharji in natakarji, pa tudi sobarice in čistilke, prihajajo v stik z vročimi, ostrimi, spolzkimi predmeti, kar pomeni, da je možnost poškodb velika; prihajajo tudi v stik z ognjem in raznimi škodljivimi plini in parami;
- ob neupoštevanju higienskih predpisov so možne mikrobiološke zastrupitve zaposlenih in gostov;
- veliko je dela s prsti (drobni predmeti);
- pojavlja se dvigovanje težkih predmetov;
- tisti, ki so v stiku z gosti, prihajajo tudi v stik s cigaretnim dimom; ne smemo pozabiti niti možnosti okužb, saj so med gosti tudi razni bolniki;
- sedečega dela praktično ni (razen administrativno osebje);
- dela se ob praznikih, koncih tedna in v nočnem času, v delovnem tednu se lahko ustvari nadure ali »minus ure«;
- razen kuharjev in ostalega pomožnega osebja (sobarice, čistilke, administrativno osebje) imajo vsi opravka z denarjem;
- ostalo.

5.2 PLAČE

Zelo pomemben faktor uspešnosti poslovanja gostinskih podjetij je strošek dela. Stroški dela (upoštevaje samo plače delavcev) se gibljejo od 30 % v motelih brez oddelka hrane in pijače pa do 50 % vseh stroškov v večjih hotelih s tranzitnimi gosti. Pri tem ima največji delež F&B sektor, kjer so stroški dela (samo plače) lahko celo višji od 40 odstotkov vseh stroškov.

Johnsova ugotavlja, da je strošek dela v gostinstvu ekstremno visok, ker ne obsega samo plače, ki jo dobi delavec (neto plača z vsemi dodatki in nadomestili), ampak tudi nezgodno zavarovanje, pokojninsko zavarovanje⁴ (Johns 1995: 17-18).

Če bi gledali le absolutne številke o plačah in jih primerjali s sorodnimi panogami, bi ugotovili, da gostinske plače res niso najboljše, a tudi ne najslabše (glej tabelo 4). Kakorkoli, gostinstvo (predvsem prehrabeno) je panoga, kjer razlika v ceni ni takšna, da bi omogočala visoke plače.

Drugi pomemben faktor je produktivnost. Če pogledamo sliko 2, ki prikazuje enega od kazalnikov produktivnosti, potem ugotovimo, da v bistvu niti ni pričakovati, da bi lahko bile plače višje, saj so gostinska podjetja po tem kazalniku med slabšimi v državi.

Verjamem, da imajo gostinska podjetja še rezerve v organizaciji dela, a je vseeno potrebno upoštevati dvoje:

- Produktivnost je zelo odvisna od števila gostov. Tudi v času, ko ni gostov ali pa jih je zelo malo, je potrebno imeti delavce v službi, kar je z vidika produktivnosti slabo. Izkušnje in malo občutka za organizacijo dela je pri managementu ključnega pomena.
- Potrebno je prodajati prave artikle, torej tiste, ki se jih spleča prodajati. Če zanemarimo nočitve, ki so najbolj donosne za podjetje, potem je v prehrabnem gostinstvu zelo pomembno, da se uporablja metoda prehranskega inženiringa, s pomočjo katere pridemo do podatkov, ki povedo, kaj se z vidika podjetja spleča prodajati. Na ta način se prav gotovo sistematično vpliva tudi na produktivnost zaposlenih.

Primerjava podatkov iz tabele 4 nam ne daje prave slike o prihodkih gostinskih delavcev. Zakaj? Pomemben prihodek gostinskih delavcev (tistih, ki prihajajo v stik z gostom: natakarji, receptorji, portirji, točaji, včasih tudi sobarice in kuharji) so napitnine. Raspur pravi, da gre tu za darilo za nadstandardno storitev, ki jo zadovoljen gost izroči zaposlenemu. Ugotavlja, da je višina napitnine odvisna od naslednjih notranjih dejavnikov:

⁴ Pomanjkljivost Johnsove ugotovitve je ta, da avtorica ni upoštevala prispevkov in davkov na plače, ki so v Sloveniji nadpovprečno visoki v primerjavi z ostalimi evropskimi državami. Strošek dela je zaradi tega visok, čeprav zaposleni tega ne občutijo pri (neto) plači. V Sloveniji štejemo k tem stroškom tudi povračila delavcem.

- profesionalni odnos zaposlenih: odnos do dela, odnos do gostov, čas, potreben za izvedbo naročila, napake;
- prijaznost zaposlenih: ustrežljivost, kooperativnost, potrpežljivost ipd.;
- urejenost zaposlenih;
- splošna razgledanost;
- neverbalna komunikacija (Raspor 2002: 285, 287).

Tabela 4: Primerjava povprečnih bruto plač med gostinstvom in še tremi dejavnostmi za obdobje od 2001 do 2003 – v SIT

	Leto	Leto	Leto
Dejavnost	2001	2002	2003
Gostinstvo ⁵	165.159	178.070	189.230
Trgovina	189.609	207.040	222.101
Promet, skladiščenje, zveze	232.483	251.515	272.238
Tekstilna industrija	131.031	141.237	151.351
Povprečna plača v SLO	214.561	235.436	253.200

Vir: Statistični letopis 2004 (2004)

Podatka o višini napitnine seveda ni in bi ga bilo tudi težko dobiti, saj je to neobdavčen vir prihodka zaposlenih, zato ga je potrebno pred državo prikriti. Vsekakor bi napitnine lahko prišteli k tistemu delu plače (beri prihodka delavca), ki izhaja iz delovne uspešnosti delavca (variabilni del). Za delodajalca je to ugodno, ker mu stroška dela ne povečuje, učinek na zaposlenega pa je zavidljiv.

Potrebno pa je vseeno vedeti, da napitnine niso del veljavnih plačnih sistemov v gostinskih podjetjih v Sloveniji, čeprav so v tujini poznani tudi takšni primeri. Drugi pomemben vir prihodkov, ki jih uradna statistika ne zajema, so plačila »na roko«. V mislih imamo naslednje primere:

- lastniki manjših gostinskih obratov dajejo delavcem »uradno« nizko (osnovno) plačo in razliko plačajo v denarju »na roko«;
- delo na črno, ki je značilno za gostinsko dejavnost (predvsem pri manjših gostinskih obratih).

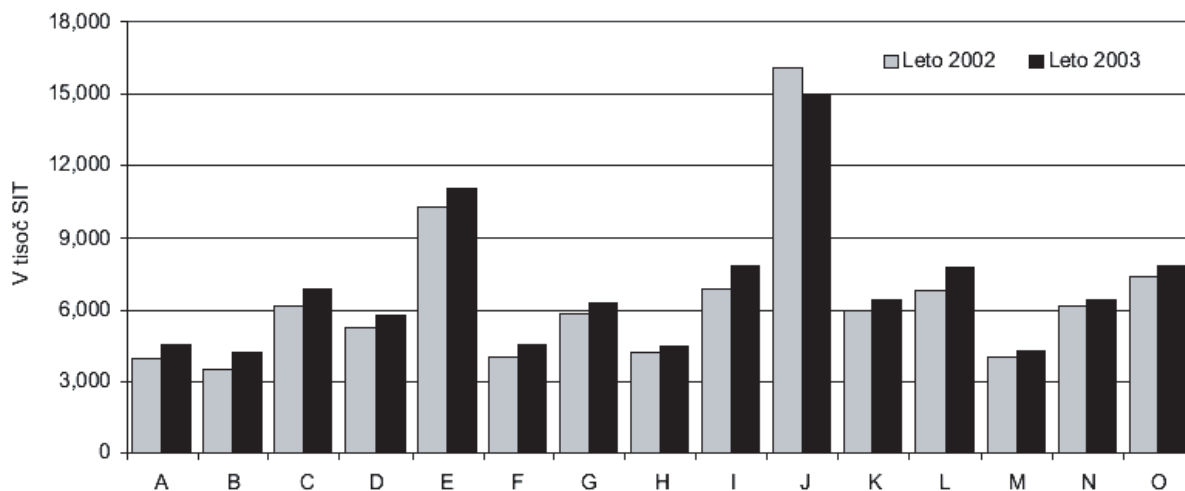
V obeh primerih so plačila v celoti ali deloma izplačana brez kakršnihkoli evidenc in tudi brez plačila davkov in prispevkov. So pa podatki o tovrstnih aktivnostih vsekakor najbolj varovane skrivnosti teh gostincev in se je do konkretnih podatkov prav gotovo nemogoče dokopati.

⁵ Podatke za najnižje osnovne plače po posameznih tarifnih razredih v panogi gostinstva in turizma za leto 2008 glej na: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=86405>.

Tretji faktor, ki ga te statistike ne zajemajo, so mladi, ki delajo preko mladinskih servisov. Teh je v gostinstvu ogromno, saj se strošek dela na ta način občutno zmanjša.

Na osnovi teh dejstev lahko zaključimo, da je potrebno biti pazljiv pri prikazovanju empiričnih podatkov o plačah v gostinstvu, ker so ti zelo zamegljeni in navajajo k napačnemu razmišljanju.

Slika 2: Dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah posameznih dejavnosti v letih 2002 in 2003.

Vir: Novak (2005, str. 30)

Legenda: A – Kmetijstvo, lov, gozdarstvo; B – Ribištv; C – Rudarstvo; D – Predelovalne dejavnosti; E – Oskrba z elektriko, plinom, vodo; F – Gradbeništvo; G – Trgovina; popravila motornih vozil; H – Gostinstvo; I – Promet, skladiščenje, zveze; J – Finančno posredništvo; K – Nepremičnine, najem, poslovne storitve; L – Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje; M – Izobraževanje; N – Zdravstvo, socialno varstvo; O – Dr. javne skupne in osebne storitve

5.3 REŠITVE

5.3.1 Obvladovanje stroškov dela in izboljšanje pogojev dela

Logično je, da se mora management v gostinstvu veliko ukvarjati s stroški dela. Možnosti obvladovanja stroškov sta najmanj dve:

- zmanjšanje stroškov dela z zmanjšanjem števila zaposlenih ali nižanjem plač, kar ni najboljša rešitev;
- boljše rešitev je povečanje produktivnosti in izboljšanje kakovosti. Ena od glavnih poti do kakovostnih izdelkov/storitve, pa tudi produktivnosti, vodi preko izobraževanja in usposabljanja. Žal v slovenskem gostinstvu to možnost zanemarjamo. Če naredimo primerjavo s sorodnimi dejavnostmi, ugotovimo, da se v gostinstvu nameni za izobraževanje le okrog 59 % sredstev od tistih, ki jih za to

namenijo v trgovini in dejavnosti popravila motornih vozil, ter okrog 37 % od tistih v prometu, skladiščenju in zvezah.⁶

- dobra rešitev so tudi fleksibilne oblike dela in zaposlovanja.

Ker je zadnja rešitev v slovenskem gostinstvu premalo izpostavljena, pogledjmo fleksibilne oblike dela in zaposlovanja bolj podrobno. Najbolj pogoste fleksibilne oblike dela in zaposlitve so:

- delo ob vikendih,
- delo v izmenah,
- nadurno delo,
- delo s krajšim delovnim časom,
- delitev delovnega mesta,
- delo na domu,
- delo na daljavo (tudi teledelo), fleksibilni delovni čas,
- pogodba o letnem obsegu dela,
- začasno/priložnostno delo,
- pogodba za določen čas,
- oddajanje dela drugim, prenos dejavnosti na drugega izvajalca.

Z vidika gostinstva je že na prvi pogled nekaj takih, ki vsaj za tista klasična operativna dela ne pridejo v poštev: taki obliki sta delo na domu in delo na daljavo. Vse ostale oblike pa so sprejemljive ali celo zelo zaželeno in v praksi tudi dokaj pogoste: te so delo v izmenah, nadurno delo, pogodba za določen čas. Zelo pogosta oblika atipičnega opravljanja dela v gostinskih organizacijah je delo preko mladinskega servisa (delo ob vikendih, fleksibilni delovni čas, začasno/priložnostno delo). Veliko premalo pa se uporablja delo s krajšim delovnim časom, delitev delovnega mesta, oddajanje dela drugim, prenos dejavnosti na drugega izvajalca. Na ta način se lahko čas, ki ga nek delavec preživi na delovnem mestu, veliko bolj učinkovito izrabi, kar v končni fazi pomeni tudi optimiziranje stroškov dela.

Na osnovi gornjih ugotovitev lahko sklepamo, da je gostinstvo idealna panoga za uveljavljanje fleksibilnih oblik zaposlitev, a ima to lahko zelo negativne posledice pri zagotavljanju kakovosti. To potrjuje tudi izjava Richarda Bella-Iringa iz hotelske verige Marriot, zadolženega za kadre, ki pravi, da ima vsako menjavanje zaposlenih negativni vpliv na produktivnost in na nivo storitev, kar ima za posledico povišanje stroškov za usposabljanje novincev (Hope, 1997).

Poleg tega fleksibilne oblike pri zaposlenih ne omogočajo učinkovite gradnje lojalnosti do delodajalca. Zelo evidenten primer so mladi, ki delajo preko mladinskih servisov. Njihov glavni motiv je zaslužek. Osebni strokovni napredek, inovativnost (razvoj), horizontalno in vertikalno napredovanje jih ne zanimajo; poleg tega pa se

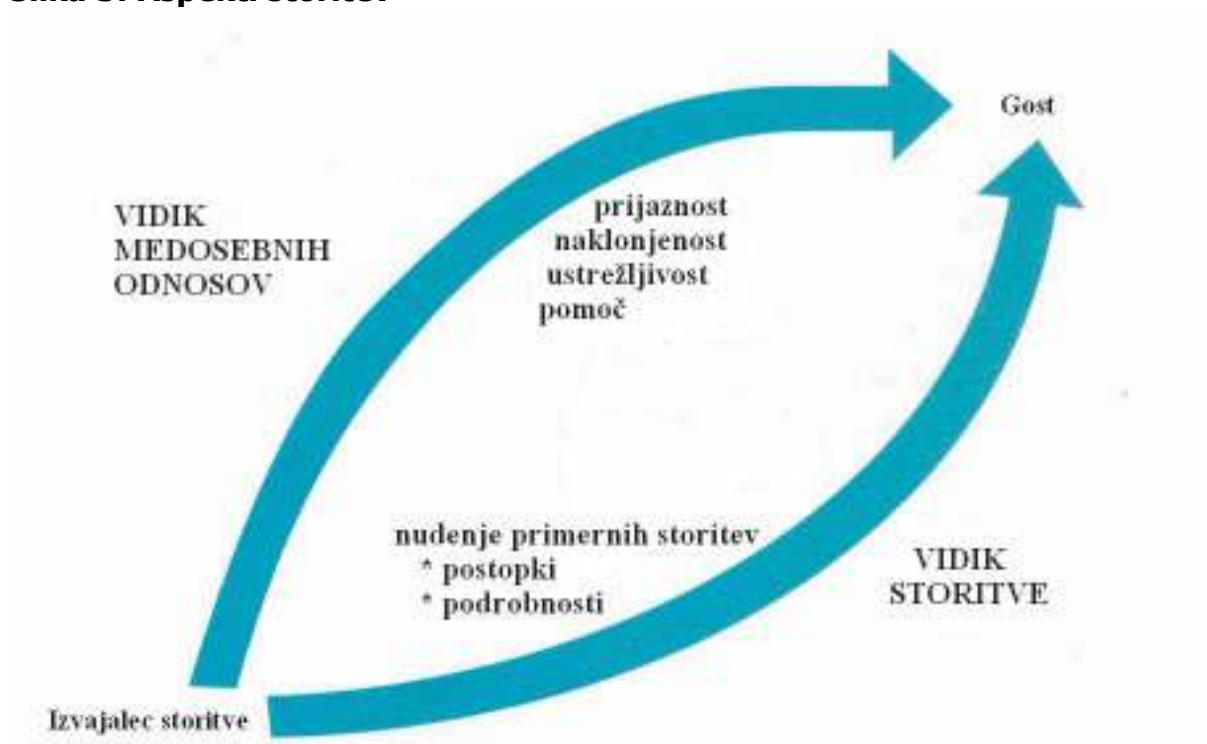
⁶ Pomembno je, da se razlikuje med fleksibilnim delom in fleksibilno zaposlitvijo. Fleksibilno delo se nanaša na (različne) naloge, ki jih izvaja delavec v procesu delovne aktivnosti, fleksibilna zaposlitev pa je odnos in razmerje med delavcem in delodajalcem – gre za pravni, pogodbeni odnos.

izobražujejo za povsem druge poklice, kar pomeni, da so strokovno nepodkovani za opravljanje dela v gostinstvu. Mladi v tem primeru pomenijo popolno razvrednotenje gostinskih poklicev, za kar pa so poskrbeli gostinci (managerji) sami.

Druga zanimivost je ta, da ceno dela vse bolj določa trg delovne sile, kar je pri deficitarnih poklicih še bolj očitno. V tem primeru postane produktivnost problem managementa in ne delavca. Delavca je potrebno plačati toliko, kot je njegova cena na trgu, in poskrbeti, da bo njegov delovni čas optimalno izkoriščen.

Torej, k uvajanju fleksibilnih oblik dela in zaposlitev je potrebno pristopiti previdno, upošteva tudi druge faktorje, npr. kakovost izdelkov in storitev, in ne le stroškov dela. To pomeni, da mora manager poskrbeti, da ne bosta zaradi teh oblik zadovoljna predvsem on in lastnik, ampak tudi zaposleni in predvsem gostje.

Slika 3: Aspekti storitev

Vir: Powers & Barrows (2003, str. 19)

V poglavju Pogoji dela so bili opredeljeni tako psihološko-sociološki pogoji dela kot tudi fizični. Negativni psihološko-sociološki pogoji so zelo specifični za gostinske poklice in jih je nemogoče odpraviti v celoti, jih pa je možno omiliti. To je možno narediti na naslednje načine:

- s selekcijo kadrov, ki imajo že prirojene lastnosti in motivacijo za igranje tovrstnih vlog na primeren način;
- z usposabljanjem, razvijanjem sposobnosti in socializacijo zaposlenih;

- z organizacijo dela na tak način, da bo stikov med zaposlenimi in gosti čim manj.

Če se lahko strinjamo s prvima dvema ugotovitvama, pa se s tretjo nikakor ne moremo, saj je v gostinstvu prav kontakt med gostom in izvajalcem storitve temelj kvalitetno opravljene storitve. Potočnik (2000) ugotavlja, da se med izvajalcem in plačnikom storitve med izvajanjem storitve vzpostavi kontakt, kjer pridejo do izraza znanje, vedenje in komunikacijske sposobnosti izvajalca storitve.

Glede na to lahko ugotovimo:

- da je potrebno selekcijske postopke natančno opredeliti, da bodo novi kadri v organizaciji kos nalogam, ki jih bodo opravljali; glede na to, da so poklici deficitarni in da je bolj kot objavljane prostih delovnih mest v medijih učinkovito novačenje (osebni pristop), potem je prav, da se tudi to počne sistematično;
- da je potrebno veliko več denarnih sredstev nameniti za usposabljanje že zaposlenih delavcev oziroma za štipendiranje dijakov v gostinskih šolah; management pa je odgovoren za implementacijo novih znanj; ker gre za dolgoročne cilje, je za realizacijo tega potrebno zelo dobro sodelovanje managementa in strokovnjakov proizvodne in kadrovske funkcije v podjetjih.

K izboljšanju delovnih pogojev pripomore tudi standardizacija določenih procesov. Potrebno je biti pazljiv, da s pretirano standardizacijo procesov v operativnem jedru ne zatremo kreativnosti, ustvarjalnosti, prijaznosti ipd., ki so pogoj za uspešno gostinstvo. Birokratski pristop velikokrat sploh ne doseže namena, ampak lahko prav obratno. Iz tega lahko zaključimo, da je standardizacija procesov manj primerna oblika zagotavljanja kakovosti v gostinskih organizacijah, ki nudijo le hrano in pijačo, razen za tista področja, ki ne omejujejo preveč delavcev pri njihovem delu, npr.: nabava, zagotavljanje higiene, zagotavljanje varnosti.

V organizacijah, ki nudijo prenočišča, pa je standardizacija procesov lahko sestavni del organizacije dela (Šuligoj, 2004). Kritični so tisti procesi, ki jih izvajajo zaposleni iz več oddelkov, ki jih vodijo različni managerji. S standardizacijo teh procesov se je mogoče izogniti konfliktnim situacijam (obremenitev za zaposlene) in povečati učinkovitost in kakovost izvedbe.

Na fizične delovne pogoje je potrebno razmišljati že ob zidanju in opremljanju gostinskih obratov ali pri njihovi prenovi. Arhitekti morajo sodelovati s poznavalci stroke, ker so v nasprotnem primeru pogoji dela v nefunkcionalnih prostorih zelo slabi. Popravljanje slabih rešitev pa je praktično nemogoče in povzroča velike stroške.

V poglavju Pogoji dela so izpostavljeni predvsem tisti, ki imajo negativne posledice na delavce in njihovo počutje ter zdravje. Prav gotovo obstajajo tudi delovni pogoji, ki so za zaposlene ugodni: neodvisnost od vremenskih razmer, ni dela na višini, ni

izpostavljenosti zelo škodljivim kemikalijam, delo se opravlja v čisti delovni obleki (razen kuharjev in včasih čistilk), ni permanentnega težkega fizičnega dela itd.

Splošno mnenje je, da gostinski poklici po fizičnih delovnih pogojih ne spadajo med bolj nevarne, za zdravje. Vsak posameznik mora z ustrežno zaščito tudi sam (poleg managerja) poskrbeti za svoje zdravje, za kar je tudi ustrezno usposobljen.

5.3.2 Delo na črno ter nelojalna konkurenca

Obrtniki in podjetniki se že vrsto let spopadajo s prevelikim obsegom sive ekonomije v državi, ker ta bistveno vpliva na konkurenčnost obrti in malega gospodarstva, saj predstavlja nelojalno konkurenco. Prav na podlagi opozoril in prizadevanj Obrtne zbornice Slovenije je bil leta 2000 sprejet Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno. Tudi Sekcija za gostinstvo in turizem se že vrsto let sooča in opozarja na velik obseg dela na črno v gostinstvu. Vlado in ministrstva je opozarjala na nujne spremembe predpisov, saj tudi ti omogočajo velik obseg dela na črno, in sicer:

- da je potrebno spremeniti zakon o društvih, s katerim naj se uredi opravljanje pridobitne dejavnosti društev;
- da je potrebno omejiti obseg opravljanja nekaterih gospodarskih dejavnosti, ki se opravljajo kot dopolnilne dejavnosti na kmetijah;
- da je potrebno izenačiti pogoje za vse, ki opravljajo gostinsko dejavnost in tako preprečiti zakonsko možnost za ugodnejši položaj na trgu; zakon o gostinstvu ter podzakonski akti naj veljajo tudi za gostinsko dejavnost v okviru društev; tudi najnovejši predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o gostinstvu (julij 2005) tega problema ne rešuje v celoti, saj so društva izenačena pri izpolnjevanju pogojev z ostalimi gostinci takrat, ko imajo registrirano gostinsko dejavnost;
- da je potrebno zmanjšati administrativne in finančne obveznosti (med drugim spremeniti predpise na področju proizvodnje in prometa z živili ter posledično poenostaviti »Smernice dobre higienske prakse/HACCP za gostinstvo«).

Gostinci ugotavljajo, da so predpisi nedorečeni, v praksi celo neizvedljivi, da omogočajo tudi izogibanje zakonom v obliki dela na črno in opravljanje čiste pridobitne gostinske dejavnosti na turističnih kmetijah. Nelojalna konkurenca v obliki tako imenovanih izletniških kmetij, ki opravljajo klasično gostinsko dejavnost z manj obremenitvami, je velika. Gostinci, člani OZS, ne nasprotujejo tistim turističnim kmetijam, ki ponujajo domačo hrano in pijačo in ki opravljajo to dejavnost kot dopolnilno dejavnost na kmetijah, saj takšna predstavlja pomemben del turistične ponudbe na podeželju.

V sosednjih in nam primerljivih evropskih državah (Avstrija, Italija) izletniške kmetije nudijo le ožji izbor doma pripravljeni hladnih jedi, ki zahtevajo pri pripravi manj opreme in tveganja za zdravje potrošnikov. V Italiji imajo ponudbo turističnih kmetij rešeno tako, da se odstotki na kmetiji pridelanih surovin in osnovanih surovin, ki jih

lahko kupijo od kmetij v regiji; spreminjajo z nadmorsko višino, na kateri je kmetija. Odstotek osnovnih surovin; kupljenih v trgovini; pa se ne spreminja in znaša 15 %. Osnovne surovine, ki jih lahko kupijo od ostalih kmetij, morajo biti kupljene na kmetijah v isti regiji.

Poleg nelojalne konkurence na kmetijah pa Sekcija za gostinstvo in turizem že nekaj let opozarja tudi na številne primere nelojalne konkurence, ki jo izvajajo društva oziroma klubi. Ti lahko opravljajo klasično gostinsko dejavnost in so zaradi lažjih pogojev poslovanja, ki jim jih omogoča sedaj veljavna zakonodaja, v bistveno boljšem položaju kot velja za klasično gostinsko dejavnost. Določbe zakona o omejitvi uporabe alkohola in t. i. tobačni zakon, ki bistveno vplivata na višje stroške poslovanja v gostinski dejavnosti, za društva ne veljata! Da se nadaljuje trend ustanavljanja društev, ki opravljajo klasično gostinsko dejavnost, saj je ponudba dostopna vsem, ugotavljajo tudi inšpektorji.

Tudi gospodarske družbe in samostojni podjetniki so se pričeli preoblikovati v društva, da so se izognili predpisom (predvsem predpisanim minimalnim tehničnim pogojem, prijavi obratovalnega časa, davčni zakonodaji in določbam Zakona o omejevanju uporabe alkohola, kar nadzira zdravstveni inšpektorat). Govorili smo o nelojalni konkurenci društev, izletniških kmetij, ki presegajo s predpisi določen obseg gostinske dejavnosti, bistveno zmanjšujejo učinkovitost poslovanja gostinskih obratov in jih postavljajo v neenakopraven položaj. Člani so vsak iz svojega kraj navajali primere nelojalne konkurence izletniških kmetij, ki imajo na primer več mesecev vnaprej rezervirane termine za organizacijo porok in drugih dogodkov. Na koncu smo ponovno poudarili, da ne nasprotujemo "pravi" turističnim kmetijam (predvsem z nastanitvijo), ki so pomemben segment in veliko prispevajo k razvoju krajev in turizma.

Temeljni cilj novega Zakona o gostinstvu je odpraviti nepravilnosti pri opravljanju gostinske dejavnosti v raznih društvih in klubih. Novost je, da zakonski predlog izvzema opravljanje nastanitvenih in prehrambenih storitev v bolnišnicah, šolah in vrtcih, ker gre za oskrbo, prav tako pa je tudi izvzeto opravljanje gostinske dejavnosti v društvih, ki v svojih prostorih občasno organizirajo gostinske storitve za svoje člane na nepridobitni podlagi. Društva, ki imajo v svojih temeljnih aktih opredeljeno opravljanje gostinske dejavnosti in imajo za to izpolnjene minimalne pogoje po gostinski zakonodaji enako kot vsi gostinci, bodo lahko sama opravljala gostinsko dejavnost. Tako bo v prihodnje preprečevanje opravljanja pridobitne gostinske dejavnosti v društvih in klubih odvisno od temeljitejšega nadzora tržnih inšpektorjev, pa tudi od večjega finančnega nadzora davčnih organov nad opravljanjem pridobitne dejavnosti društev.

5.3.3 Problem izobraževanja v gostinski dejavnosti

Velik problem v zadnjih letih je v gostinstvu predstavljalo pomanjkanje ustrezno usposobljenih kadrov. Poklica kuhar in natakar sta namreč že nekaj let deficitarna. Razlogov za to je seveda več, tičijo tako v sistemu izobraževanja kot tudi v delu na

črno. Izobraževanje za poklica kuhar in natakar ni takšno, da bi izobraževalo resnične strokovnjake-mojstre, ki bi temu poklicu dali novo vrednost, bili spoštovani in cenjeni. Zato se gostinci zavzemajo za vzpostavitev mojstrskih izpitov tudi na področju gostinstva, s čemer želijo izboljšati kakovost gostinskih storitev. Obrtna zbornica Slovenije je zato že predlagala poklicni standard, ki bo podlaga za pripravo izobraževalnih programov za mojstrske nazive tudi v gostinstvu.

Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o gostinstvu pa ukinja izobrazbeni pogoj. Za odprtje gostinskega lokala minimalna stopnja strokovne izobrazbe ali uspešno opravljen preizkus strokovne usposobljenosti ne bi bila več pogoj, čemur gostinci ostro nasprotujejo. Zakonodajalec takšno rešitev utemeljuje s sproščanjem podjetniških pobud, pa tudi z zagotavljanjem prostega pretoka storitev. Gostinci, člani OZS, menijo, da je ustrezno znanje delavcev v gostinstvu nujno, nenazadnje tudi zaradi varstva gostov, ki bi jih tudi država morala ščititi s svojo regulativo. Da bi odprava zahtevane izobrazbe (ali opravljanje preizkusa strokovne usposobljenosti) vzpodbudila razvoj gostinske dejavnosti in zmanjšala obseg dela na črno, je po mnenju gostincev neumestno, kajti delo na črno je prej posledica visokih davkov in prispevkov in vse večjih drugih finančnih in administrativnih obveznosti, ne pa izobrazbenih omejitev.

Gostinci, člani sekcije pri OZS, so doslej opravili že številne aktivnosti, da bi ohranili slovenske gostilne, njihove regionalne značilnosti oziroma kulinariko, kar je izrednega pomena za našo turistično ponudbo. Če bodo odpravljeni izobrazbeni pogoji za ustanovitev gostinskih obratov, pa se bomo gotovo soočili z zmanjšanjem kakovosti gostinskih storitev, posredno tudi z zmanjšanjem turističnega prometa (kar se je lani že zgodilo hrvaškim gostincem!). Domači in tuji gosti namreč zahtevajo vedno višjo kvaliteto gostinskih storitev, to pa lahko zagotavljajo le strokovni kadri, kar se lahko doseže z dodatnim, tudi mojstrskim izobraževanjem (kuharski mojster in mojster strežbe) (Okrogla miza o problematiki gostincev, 2005).

Zaradi ohranjanja slovenske tradicije in kulture ter kvalitete storitev potrošniku je ohranjanje izobrazbenih pogojev nujnost, smotrno pa je preveriti nabor ustreznih poklicnih in strokovnih programov. V tem sklopu lahko mojstrska naziva zaokrožita strokovne, vodstvene in izobraževalne kompetence nosilcev dejavnosti.

Predstavila sem *Predloge sprememb in dopolnitev Zakona o gostinstvu*, med katerimi je najprej potrebno poudariti, da je OZS, Sekciji za gostinstvo in turizem v sodelovanju z MG, Direktoratom za turizem uspelo doseči črtanje 3. člena Zakona o gostinstvu. To pomeni, da bodo po uveljavitvi sprememb društva končno izenačena pri opravljanju gostinske dejavnosti, saj je eden izmed temeljnih ciljev sprememb zakona odpraviti nepravilnosti pri opravljanju gostinske dejavnosti s strani društev.

5.4 ANKETNI VPRAŠALNIK

Anketa je bila izvedena med lastniki oziroma managerji gostinskih obratov (56.101 Restavracije in gostilne) decembra 2008 in januarja 2009. Anketni vprašalnik je

izpolnilo 30 anketirancev od 67. Zaradi hitrejših povratnih informacij smo anketni vprašalnik dostavili osebno in po potrebi imeli tudi osebni intervju.

Vprašanja iz anketnega vprašalnika so mi bila v oporo oziroma oporne točke, ki so mi pomagale voditi pogovor v pravo smer.

Z raziskavo sem želela pridobiti vpogled v poznavanje tovrstne tematike pri slovenskih gostincih.

Kakor sem že omenila v uvodu, sem skozi celotno diplomsko nalogo primerjala teorijo ter rezultate analize anketnega vprašalnika, ki sem ga opravila pri lastnikih oziroma managerjih gostinskih podjetij. Prav tako sem skušala določena dognanja uvrstiti v zgoraj omenjena poglavja.

6 ZBORNICE

Zakon o gospodarskih zbornicah (ZGZ) ureja status gospodarskih zbornic, postopek ustanavljanja, delovanja, preoblikovanja in prenehanja gospodarskih zbornic ter preoblikovanje Gospodarske zbornice Slovenije (Zakon o gospodarskih zbornicah, 1. člen).

Gospodarska zbornica (v nadaljevanju: zbornica) je samostojno, prostovoljno, interesno in nepridobitno združenje pravnih in fizičnih oseb, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno gospodarsko dejavnost (Zakon o gospodarskih zbornicah, 2. člen).

V Sloveniji obstajajo tri zbornice s področja gostinstva. Te so:

- Turistično-gostinska zbornica Slovenije – TGZ, ki deluje v okviru Gospodarske zbornice Slovenije – GZS,
- Sekcija za gostinstvo in turizem, ki deluje v okviru Obrtno-podjetniške zbornice – OPZ, ter
- Zbornica ponudnikov gostinskih storitev Slovenije.

6.1 GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE – GZS

Združenja/zbornice dejavnosti GZS oblikujejo pobude in predloge, ki so povezani s pravno regulativo in pogoji gospodarjenja v posamezni gospodarski veji. Zastopajo interese delodajalcev v pogajanjih s sindikati in državo. Združenja/zbornice spremljajo tekoča gospodarska gibanja v dejavnostih in oblikujejo stališča glede reševanja tekočih in razvojnih vprašanj. Mnogo nalog je povezanih z vprašanji prilagajanja podjetij pogojem gospodarjenja v Evropski uniji. Gre za sodelovanje pri oblikovanju predpristopne strategije države in harmonizacijo predpisov. Strokovno svetujejo članicam in so dejavna pri promociji v tujini, s čimer podpirajo internacionalizacijo poslovanja podjetij (Združenja/zbornice dejavnosti GZS, 2009).

6.1.1 Turistično-gostinska zbornica – TGZ

Turistično-gostinska zbornica Slovenije je panožno strokovno združenje v okviru Gospodarske zbornice Slovenije, organizirano z namenom, da v interesu svojih članic oblikuje stališča in politiko do socialnih partnerjev, zakonodajnih in vladnih institucij ter drugih domačih in mednarodnih asociacij. Članicam zagotavlja strokovno pomoč v obliki informiranja, svetovanja, usposabljanja ter zastopanja in posredovanja predlogov. Turistično-gostinska zbornica Slovenije preko svojega Upravnega odbora in drugih organov sprejema stališča in predloge glede svoje dejavnosti. Po uzakonjenju prostovoljnega članstva ima 2000 članov, med njimi skoraj vsa velika turistična in gostinska podjetja v državi.

Dejavnost Turistično-gostinske zbornice

- Zastopanje interesov članstva in dajanje pobud ob pripravi in uveljavljanju za turizem in gostinstvo pomembnih odločitev, dokumentov in zakonskih aktov.
- Ekonomsko-socialni dialog v zadevah v zvezi z delovnimi razmerji znotraj dejavnosti.
- Spodbujanje razvoja in konkurenčnosti posameznih sektorjev turizma in gostinstva:
 - spremljanje in primerjanje gospodarskih gibanj, razvoja in trendov doma in v svetu, priprava ocen in prognoz, zavzemanje stališč ter sprejemanje razvojnih odločitev,
 - dajanje pobud za izvajanje turističnih projektov, za razvoj infrastrukture, za trženjske aktivnosti, za razvoj modelov investiranja, za modernizacijo tehnologije ter standardov poslovanja, za dvig kakovosti poslovanja in storitev ipd.
- Sodelovanje pri uveljavljanju ustreznega strokovnega izobraževanja.
- Dajanje osnovnih panožnih informacij in nasvetov.
- Organizacija specifičnih izobraževanj in posvetov.
- Promocija dejavnosti, zbornice in članov.
- Partnersko sodelovanje z vsemi pristojnimi organi in ustanovami v Republiki Sloveniji in Evropski uniji.
- Mednarodno sodelovanje s sorodnimi institucijami v drugih državah in s sorodnimi mednarodnimi združenji.
- Pomoč pri uveljavitvi na trgih.
- Organizacija pomembnih turističnih in gostinskih strokovnih srečanj.
- Izvajanje nalog v zvezi z javnimi pooblastili.

6.2 OBRTNO-PODJETNIŠKA ZBORNICA – OPZ

OZS v okviru svoje strokovne službe opravlja storitve in svetovanja na področju gospodarske politike, davčnega sistema, poslovnih vprašanj, zunanje trgovine, izobraževanja, sejmov in promocije, domače in umetne obrti ter obveščanja. Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije povezuje svoje člane tudi po dejavnostih. V ta namen je ustanovila 30 strokovnih sekcij (naslednic cehov).

Naloge sekcij:

- spremljajo pogoje za delo in poslovanje svojih članov ter opravljajo številne aktivnosti za njegovo izboljšanje (kakovost, standardizacija, uvajanje sodobnih tehnologij ...),
- predlagajo spremembe zakonodaje,
- zastopajo interese članov sekcije pri sklepanju kolektivnih panožnih pogodb,
- v organih OZS in drugih institucijah skrbijo za uveljavljanje skupnih interesov članov,
- skrbijo za redno in dopolnilno strokovno izobraževanje članov, za skupne promocijske aktivnosti in za spoštovanje dobrih poslovnih običajev in
- spodbujajo racionalno uporabo energije in varovanje okolja.

6.2.1 Sekcija za gostinstvo in turizem

Sekcija za gostinstvo in turizem v skladu s programom dela Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije v sodelovanju z drugimi organi zbornice, sekcijami območnih obrtnih zbornic, izobraževalnimi institucijami, ministrstvu in drugimi organizacijami, poleg splošnih organizacijskih in drugih opravil za potrebe sekcije in članov, opravlja še naslednje naloge:

- naloge na področju zakonodaje in poslovanja,
- izobraževalne naloge,
- naloge promocije in informiranja,
- naloge izvajanja projektov ter
- naloge pri mednarodnem sodelovanju.

6.3 ZBORNICA PONUDNIKOV GOSTINSKIH STORITEV

Slovenije se je preoblikovala iz Združenja ponudnikov gostinskih storitev, ki je nase najbolj opazno opozorilo med spreminjanjem tobačnega zakona. Ustanovnih članov je 25, Slovenija pa je s tem dobila še tretjo, gostinsko zbornico, ob Turistično-gostinski in Obrtno-podjetniški (s sekcijo za gostinstvo in turizem). V novi zbornici pričakujejo, da bodo v treh mesecih imeli 700 članov, prizadevali pa si bodo tudi za reprezentativnost, čeprav se zavedajo, da je to ob zdajšnjih pogojih skoraj nemogoče. V Obrtno-podjetniški zbornici (OPZ) so prepričani, da se po najboljših močeh trudijo za izboljšanje položaja slovenskih gostincev, in pričakujejo dobro sodelovanje z novo zbornico. Podobno tudi v Turistično-gostinski zbornici.

Po besedah predsednice Zbornice ponudnikov gostinskih storitev Slovenije Esmeralde Canjuga Vidmar je glavni razlog za ustanovitev samostojne zbornice konkretna obravnava specifičnih problemov v gostinstvu, saj po njenem mnenju obstoječi zbornici nista konkretni in se premalo ukvarjata s specifičnimi problemi v gostinstvu. Po njenem mnenju se gostinci premalo povezujejo med seboj tako znotraj Slovenije kot zunaj naše države. Zato si Zbornica ponudnikov gostinskih storitev Slovenije prizadeva za prenos izkušenj iz tujine, predvsem iz Avstrije, Hrvaške in Srbije.

Ustanovitelji nove zbornice so bili doslej predvsem aktivni pri lobiranju med sprejemanjem zakonodaje in tudi v prihodnje bo zavzemanje za spremembe zakonov (tobačnega, o avtorskih in sorodnih pravicah, javnem redu in miru) ena prednostnih nalog. Poleg tega nameravajo opravljati pravno svetovanje in pripraviti nekakšen abecednik zakonov za gostince in ustanoviti gostinsko akademijo. V prvega pol leta, do prve redne skupščine, pa nameravajo vložiti dva zakonska amandmaja – nanašata se na delovanje Sazasa ter na javni red in mir – ter opraviti raziskavo o stanju gostinstva v Sloveniji. Esmeralda Canjuga Vidmar pa upa, da se bo že v treh mesecih pridružilo 700 članov, kolikor jih je sodelovalo v iniciativi, ki se je zdaj preoblikovala v zbornico. Do prve skupščine nova zbornica ne pobira članarine, po besedah predsednice se bo financirala iz sponzorskih sredstev.

7 ZAKLJUČEK

Gostinstvo je široka, heterogena ter pestra dejavnost, ki pomembno vpliva na slovensko gospodarstvo.

Oblike opravljanja gospodarske dejavnosti natančno določa ZGD. Leta 2006 je bil sprejet novi Zakon o gospodarskih družbah (ZGD – 1), ki je prinesel številne novosti. Med najpomembnejše spadajo preureditev evropske delniške družbe, uvedba enotirnega upravljanja, prilagoditev prehoda na novo valuto (Euro) ter prenova ureditve preoblikovanja samostojnih podjetnikov.

Prav tako je prinesla mnoge novosti novela zakona o gostinstvu, sprejeta leta 2007. Glavni cilj spremembe je bil poenostavitev začetka obratovanja gostinske dejavnosti, kar je po mnenju mnogih strokovnjakov spodbuda podjetništvu.

Naslednja novost je SKD, ki jo uporabljamo za razvrščanje poslovnih subjektov. Leta 2008 smo začeli uporabljati novo različico SKD, kjer so bili uvedeni novi koncepti in ustvarjene nove podrobne členitve. Členitev področja Gostinstvo smo pred letom 2008 označevali s črko H, zdaj pa to področje označujemo s črko I.

Gostinsko dejavnost opravljajo pravne osebe, samostojni podjetniki posamezniki, društva in fizične osebe, če izpolnjujejo pogoje določene z zakonom. Najbolj pogosta obliki gospodarskih subjektov, za kateri se odločajo začetniki v podjetniškem svetu, sta samostojni podjetnik ter družba z omejeno odgovornostjo. V začetku februarja 2008 je za ustanovitev in spremembo družbe predvidena uporaba vstopne točke. Ustanovitev družbe bo postala enostavnejša, ko bo vstopno točko VEM za ustanovitev in spremembe možno poleg samostojnih podjetnikov, uporabljati tudi za d. o. o.

Ker spada gostinska dejavnost med delovno intenzivne panogam, kjer sodobna tehnologija ne more nadomestiti človeka, so pomembni poleg zgoraj omenjenih pravnih zadev predvsem ljudje. Človek je s svojim delom bistvena sestavina te dejavnosti, v stalnem kontaktu s končnim porabnikom, zato lahko le zadovoljen opravlja svojo storitev kakovostno.

V praksi pa se kaže bistveno druga slika. V gostinstvu obstajajo mnogi problemi od nemogočih delovnih razmer, slabe plače, dela na črno, nelojalne konkurence, pomanjkanja ustrezno usposobljenih kadrov itd.

Specifične probleme v gostinstvu rešuje predvsem Zbornica ponudnikov gostinskih storitev, gostinci pa so lahko člani še dveh drugih zbornic na področju gostinstva in turizma, tj. Turistično-gostinska zbornica ter Obrtno podjetniška zbornica – Sekcija za gostinstvo in turizem. Vsem trem zbornicam je skupno, da se po najboljših močeh trudijo za izboljšanje položaja slovenskih gostincev.

Kot sem omenila že zgoraj je gostinska dejavnost v povezavi s turizmom ena od najbolj pomembnih in tržno zanimivih gospodarskih panog, saj velja Slovenija v očeh turistov za izredno gostoljubno državo, pomembno po naravnih lepotah, gastronomiji in gostoljubnosti.

Od nas pa je odvisno, koliko energije bomo v prihodnje vložili v bolj podrobno ter boljše razumevanje te izredno zanimive dejavnosti.

LITERATURA

1. ABRAHAMSBURG, Niko. Gospodarsko statusno pravo. Ljubljana, FU Ljubljana, 2004.
2. IVANJKO, Šime. KOCBEK, M. Korporacijsko pravo. GV Ljubljana, 2003.
3. IVANJKO, Šime. KOCBEK, M. Pravo družbe. ČZ Uradni list RS, 2001.
4. KALČIČ, Marjan. Možnosti izobraževanja za potrebe gostinstva in turizma v Sloveniji. Organizacija, let. 30/št. 7. september 1997. str. 410–416.
5. KNOWLES, Tim et al. The Globalisation of Tourism and Hospitality. 1998.
6. KOVAČ, Darko. Gostinstvo in turizem. URL=http://www.vgs-bled.si/files/acrobat/PTP_Gostinstvo%20in%20turizem_D%20Kova%20E8.pdf. 10.11.2008.
7. MERKAČ SKOK, Marjana. Osnove managementa zaposlenih. Koper, Fakulteta za management, 2005.
8. MIHALIČ, Tanja. Poslovanje in ekonomika turističnih podjetij. Ekonomska fakulteta, Ljubljana, 2001.
9. Potočnik, V. Trženje storitev. Gospodarski vestnik. Ljubljana, 2000.
10. Powers, T. F., Barrows, W. C. Introduction to management in the hospitality. Chichester. New York, 2003.
11. RAJGELJ, Barbara. Pravo gospodarskih družb v EU. GV Založba, Ljubljana, 2007.
12. Raspor, A. Napitnina kot dodatna stimulacija za delo. Organizacija, 35 (5): str. 285–295.
13. SEDMAK, Gorazd. Varnost kot vidik kakovosti storitev prehrabnenih gostinskih obratov. Varstvoslovje, let. 6/št. 1, str. 27-38.
14. ŠULIGOJ, Metod. Ali standardizirani procesi v gostinstvu zagotavljajo kakovostne izdelke in storitve. Organizacija, let. 37/št. 7. september 2004, str. 445–450 Thomson Learning, 1998.

VIRI

1. Zakon o gospodarskih družbah – ZGD – 1. Ur. List RS, št. 42/2006.
2. Zakon o gostinstvu – ZGos. Ur. list RS, št. 93/2007.
3. Zakon o gospodarski zbornicah – ZGZ. Ur. List RS, št. 60/2006.
4. Zakon o spodbujanju turizma – ZSRT. Ur. List RS, št. 2/2004.
5. Pravilnik o merilih in načinu kategorizacije nastanitvenih obratov in marin, Ur.l. RS, št.29/97, 51/98, 46/05. 10.11.2008.
6. Pravilnik o minimalnih tehničnih pogojih in o minimalnem obsegu storitev za opravljanje gostinske dejavnosti, Ur.l. RS, št. 52/2008
7. Pravilnik o minimalnih tehničnih pogojih in o minimalnem obsegu storitev za opravljanje gostinske dejavnosti, Ur.l. RS, št. 52/2008)).
8. Standardna klasifikacija dejavnosti – SKD. Razlike med SKD 2008 in SKD 2002.URL=http://www.stat.si/doc/klasif/revizija/Razlike_SKD2008_SKD2002.pdf.12.11.2008.
9. Standardna klasifikacija dejavnosti - SKD. Ur. listRS, št. 69/07 in 17/08).
10. Deficitarni poklici, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. URL=www.sigov.si/mddsz, 1.8.2008.
11. Izpolnjevanje pogojev za opravljanje gostinske dejavnosti v gostinskih obratih. URL= <http://euprava.gov.si/euprava/dogodki/Prebivalci.euprava?zdid=1479&sid=983>.10.11.2008
12. Kako ustanoviti d.o.o. URL=http://www.ramur.si/dokumenti%5C9%5C2%5C2008%5CKako_ustanoviti_doo_932.pdf.10.11.2008.
13. Ministrstvo za šolstvo znanost in šport. URL=www.mszs.si/slo/solstvo/ss/vpis_arhiv.sdp, 2.8.2008.
14. Novela zakona o gostinstvu poenostavlja obratovanje. URL=www.gzs.si/pripone/17120/34611d17120.doc. 02.11.2008.
15. Veljavni predpisi. URL=http://www.mg.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/turizem/veljavni_predpisi/.10.11.2008.

16. Združenje ponudnikov gostinskih storitev se je preoblikovalo.
URL=<http://www.delo.si/tiskano/clanek/b743d5d365568f34a62bbfe230feeb82>
04.25.10.2008.

SEZNAM SLIK IN TABEL

Slika 1: Gostinstvo kot gospodarska dejavnost.....	7
Slika 2: Dodana vrednost na zaposlenega v gospodarskih družbah posameznih dejavnosti v letih 2002 in 2003.....	29
Slika 3: Aspekti storitev.....	31
Tabela 1: Standardna klasifikacija dejavnosti 2008	10
Tabela 2: Število poslovnih objektov po dejavnosti, velikosti in številu zaposlenih oseb, v gostinstvu, trgovini in dejavnosti promet, skladiščenja in zvez na dan 31.12.2006.....	25
Tabela 3: Vpisani na gostinske šole od leta 2001 do 2005	25
Tabela 4: Primerjava povprečnih bruto plač med gostinstvom in še tremi dejavnostmi za obdobje od 2001 do 2003-v SIT	28

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

SKD	Standardna klasifikacija dejavnosti
ZGD – 1	Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 42/06,06/06 – popravek in 33/07 – ZSReg.-B)
EU	Evropska Unija
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
HACCP	Sistem standardov sanitarne varnosti živil (Hazard Analysis Critical Control Point)
OZS	Obrtna zbornica Slovenije
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
F/B sektor	To je angleški izraz za del gostinstva, ki ponuja hrano in pijačo. Gre za splošno uveljavljen izraz tudi v Sloveniji.
SR	Sodni register
MG	Ministrstvo za gospodarstvo

PRILOGA

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Spoštovani,

moje ime je Martina Benedetti, sem študentka dodiplomskega študija na Upravni fakulteti v Ljubljani. Pod mentorstvom mag. Nika Abrahamsberga pripravljam diplomsko nalogo z naslovom Organiziranost gostinske dejavnosti.

V zvezi s tem vas vljudno prosim za pomoč.

Izbrala sem gostinska podjetja v obmorskih krajih, med katere sodi tudi vaše podjetje. Pridobljene informacije bodo dragocen prispevek k zaključku raziskave, zato iskreno upam na vaše sodelovanje.

Vsi pridobljeni podatki, so zaupne narave in bodo prikazani brez navedbe imen sodelujočih in imen podjetij. Zahvaljujem se vam za čas, ki si ga boste vzeli za izpolnjevanje ankete ter za vaš prispevek k ugotovitvam raziskave.

Želim vam lep in uspešen dan!

Koper, 20. 12. 2008

Martina Benedetti

ANKETNI VPRAŠALNIK

1. OBLIKA OPRAVLJANJA GOSPODARSKE DEJAVNOSTI

- Samostojni podjetnik
- Družba z omejeno odgovornostjo
- Drugo _____

2. NA ZAČETKU OPRAVLJANJA GOSPODARSKE DEJAVNOSTI, SO VAM BILI POMOČ:

- Obrtna zbornica
- Gospodarska zbornica
- E – VEM – internetni portal Vse na enem mestu
- JAPTI – Javna agencija RS za podjetništvo in tuje investicije
- Upravna enota
- Druge svetovalne službe _____

3. ALI STE SEZNANJENI Z NOVOSTMI, KI JIH JE PRINESEL NOVI ZAKON O GOSPODARSKIH DRUŽBAH (ZGD – 1)?

- Da
- Ne
- Drugo _____

4. ČE JE VAŠ ODGOVOR DA, S KATERIMI NOVOSTMI STE SEZNANJENI?

- Preureditev evropske delniške družbe
- Uvedba enotirnega sistema upravljanja
- Prilagoditev prehoda na novo valuto (EUR)
- Prenova preureditve preoblikovanja s.p. v d.o.o.
- Drugo _____

5. ALI MENITE, DA JE DEJAVNOST GOSTINSTVA, GLEDE NA DRUGE GOSPODARSKE DEJAVNOSTI, ZAPOSTAVLJENA?

- Da
- Ne
- Drugo _____

6. ALI MENITE, DA OBSTAJAJO DOLOČENI PROBLEMI V GOSTINSKI DEJAVNOSTI?

- Da
- Ne
- Drugo _____

7. ČE JE VAŠ ODGOVOR DA, KATERI?

- Nedorečeni predpisi, v praksi celo neizvedljivi,
- Neustrezni pogoji dela
- Izogibanje zakonom v obliki dela na črno
- Nelojalna konkurenca (turistične kmetije, društva, klubi)
- Plače
- Drugo _____

Hvala za sodelovanje!

IZJAVA O AVTORSTVU IN NAVEDBA LEKTORJA

Študentka Martina Benedetti, izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom mag. Nika Abrahamsberga.

Dovoljujem, da se diplomska naloga v pdf obliki objavi v skladu s pravili Fakultete za upravo, na internetu.

Diplomsko delo je jezikovno uredil Davorin Dukič, prof. sln. in soc.